

TÖÖLISKOJA TEATAJA

TÖÖLISVANEMATE JA NÕUKOGUDE HÄALEKANDJA

August 1939

Nr. 8

3. AASTAKÄIK

SISU: 1) Tööliskoja valimised tulemas. 2) Töölisvanemate ja kutseühingute ühisnimekiri Tööliskoja valimistel. 3) A. Offenbach: 25. rahvusvaheline töökonverents. 4) I. R.: Töövõtjate kutseühingute normaalpõhikirjad. 5) Rahvusvahelise Kutseühingute Liidu kongress. 6) Kutseühingute esindajate nõupidamine. 7) Ülevaade Tööliskoja tegevusest. 8) Välismaalt. 9) Ühistegevusnurd. 10) Käitiste elu. 11) Mitmesugust.

Tööliskoja ühistegevusekursioon Narvas.

13. VIII 1939.

Tööõiguslikke küsimusi

Töölisanemate volituste kestus.

Ühes eelmises numbris vaatlesime töölisanemate volituste kestuse üldkorda, nimelt käsitlesime küsimust, millisest ajast millise ajani tuleb arvestada aastast volituste tähtaega. Edaspidi käsitleme üksikuid eriküsimusi, nimelt juhtumeid, mil töölisanema või töölisanõukogu liikme volitused lõpevad enne selle aastase tähtaja möödumist.

TKTAS § 39 p. 3 (RT 1931, 61, 488) sätib, et töölisanõukogu liikmete ja töölisanema volitused lõpevad, kui käitise valdaja murab töölisanõukogu liikme või töölisanema teenistuslepingu tööstusliku töö seaduse (VSK XI k 2. j. 1913. a. väljaanne) § 62 punktides 1 ja 3—6 ettenähtud põhjustel. 1. jaanuarist 1937. a., ühenduses tööliste töölepingu seaduse (RT 1936, 83, 663 § 51) kehtima hakkamisega kaotas aga tööstusliku töö seaduse § 62 kehtivuse. Tekib küsimus, kas ka TKTAS § 39 p. 3 on kaotanud kehtivuse, või, kui see kehtib, kas selles viidatud tööst. töö seaduse § 62 p. 1 ja 3—6 asemele on astunud viide mõnele vastavale tööliste töölepingu seaduse eeskirjale.

Mõlemale küsimusele tuleb vastata eitavalt. TKTAS § 39 p. 3 kehtib edasi täpselt endisel kujul ja sellega ühenduses rakendub ka ex-Vene tööstusliku töö seaduse § 62 p. 1 ja 3—5. Rääkimata sellest, et on raske, kui mitte võimatu öelda, millised oleksid tööliste töölepingu seaduse vastavad eeskirjad, sest tööliste töölepingu seaduse § 18 ja tööstusliku töö seaduse § 62 üldiselt ei kattu, veel vähem nende üksikud punktid, tulevad sel puhul arvesse järgmised kaalutlused.

Seaduses esinevad viited on teatavasti kaht liiki — ehtsad ja ebaehtsad viited. Ehtsa viite puhul viitav norm ei maini viidatavat normi kindla allika järgi. Ehtsas viites ei mainita kunagi konkreetse seaduse konkreetseid norme, vaid piirdatakse üksnes ainult mõne analoogilise instituudi normistiku või mõne instituudi üksikute normikomplekside nimetamisega, mille tagajärjel ehtsa viite põhjal on kehtivad üksnes viidatava instituudi normid, mitte aga selle instituudi konkreetse seaduse konkreetset normid. Ebaehtsa viite puhul juhivad aga viitavad normid (antud juhul TKTAS § 39 p. 3) teise seaduse (antud juhul TTS § 62 p. 1 ja 3—5) konkreetsete normide juure, kusjuures viitav seadus osutab sõnaselgelt või kaudselt viidatava seaduse üksikuid lauseid, paragraafe, artikleid, peatükke või osi. Selle tagajärjeks aga on, et juhul, kui tühistatakse või muudetakse viidatavate normide seadus (antud juhul TTS § 62), ei tühistu ega muutu veel viidatavad normid ise. Seaduse konkreetset viidatud normid jäävad edasi kehtima sel kujul, nagu nad olid kehtivad viitamise momendil, olgugi et viidatud seadus ise on kehtetuks muutunud.

Täpselt sellele seisukohale viidatud küsimuses on Riigikohtu administratiivosakond

asunud ühes teises asjas hiljuti tehtud otsuses (Adm. os. t. 259 — II — 1939. a., ots. 2. V 1939. a.) ja see seisukoht leiab toetust ka õigusteaduslikus kirjanduses (vrd. prof. Kliimann, ajakiri Õigus, 1930, lk. 67 jj.).

Eelolevast järeldub käesoleva küsimuse kohta, et seoses TKTAS § 39 p. 3-ga tuleb rakendamisele ainult tööstusliku töö seaduse § 62 p. 1 ja 3—5, mitte aga mingid teised, n. tööliste töölepingu seaduse eeskirjad. Järelikult tööliste töölepingu seaduses tähendatud põhjustel (§ 18) ei või käitise valdaja murda töölisanema ja töölisanõukogu liikme töölepingut ja vastavalt sellele ei lõpe ka töölisanema ja töölisanõukogu liikme volitused, vaid töölepingu murdmine ja volituste lõppemine on võimalik vaid tööstusliku töö seaduse § 62 p. 1 ja 3—5 tähendatud põhjustel (kuigi tööst. töö seadus ise on üldiselt kehtivuse kaotanud), s. o. järgmistel juhtudel:

1) tööle mitteilmumisel kaaluvate põhjusteta kolm päeva järgemööda või kuus päeva kuu jooksul;

3) sattumisel eeluurimise või kohtu alla süütegude pärast, mille tagajärjeks on mitte väiksem kui vangistuskaristus;

4) tooruse või halva käitumise pärast juhul, kui see osutub kahjulikuks käitise varanduslikele huvidele või käitise juhatusse kuuluvaile isikuile või tööülevaatajaile ja

5) tööliste juures nakkushaiguste ilmnemisel. Halva käitumise hulka kuulub muuseumitulega ettevaatamatult ümbenkäimine, tubakasuitsetamine ning tikkude, piipude ja paberrosside kaasas kandmine neis käitise ruumes, kus see on keeldud.

Tööliskoja liikmete kandidaatide esitamisest.

Eelolevat Tööliskoja valimistel võib Tööliskoja liikme kandidaate esitada iga töölisanem, töölisanõukogu liige ja valijamees. Kandidaatideks võivad olla ainult isikud, kes on oma kutselt tööstuslikud ja on sellastena tegutsenud vähimalt pool aastat enne koja valimiste väljakuulutamise päeva, kes on Eesti Vabariigi kodanikud, vähimalt 24 a. vanad ja omavad valimisõiguse kohaliku omavalitsuse valimisel.

Kandidaadid esitatakse kirjalikult Tööliskoja juhatusele hiljemalt 1. septembriks 1939. a.

Kandidaadi esituskirjal peab olema kandidaadi nimi, perekonnanimi, vanus, tööstusliku käitise nimetus, kus kandidaat töötab, kui kaua ta seal on töötanud ja kandidaadi allkiri, et ta on nõus kandideerima.

Kõik andmed ja kandidaadi, samuti ka kandidaadi esitaja allkirja tunnistab õigeks kohalik omavalitsus, lisades juure allkirjade ja andmete õigekstunnistamisele ka märkuse, et kandidaat on valimisõiguslik kohaliku omavalitsuse valimistel.

Tööliskoja Teataja

AUGUST 1939

Nr. 8

III aastakäik

Tellimishind: aastas . . Kr. 1.50 1/2 aastas. „ —.75 1/4 „ . „ —.40 Üksiknumber 15 s.	Ilmub kord kuus, vähimalt 24 lhk. suuruses. Tegev toimetaja koja peasekretär Lui Metslang. Toimetus ja talitus: Tallinnas, Toompst. 17a—13, telefon 470-36. Toimetaja kõnetunnid äripäeviti, välja arvatud laupäev, kella 5—7 õhtul.	Kuulutuste hind: lehek. . Kr. 30.— 1/2 lehek. „ 15.— 1/4 „ . „ 8.— 1/8 „ . „ 5.—
--	---	---

Tööliskoja valimised tulemas

Kolm aastat tagasi valisid töölisvanemad ja valijasmehed Tööliskoja praeguse koosseisu. Nüüd on selle koosseisu volitused lõppemas ja uued valimised on välja kuulutatud.

Valimiste toiming on töölisorganisatsioonide elus väga tähtis. Valimiste kaudu teostab tööliskond on tähtsaimat õigust— oma valitsuse õigust. Olles käsualune ikätises tahab tööline oma organisatsioonides olla ise peremees.

Ja see pole paljas jonn, vaid karm paratamatus. Kui töölistel puuduvad oma organisatsioonid, oma asutused, nad võivad esineda vaid abipalujaina, lootes ainult „härrade“ härdameelsusele. Tööline peab olema tänulik iga sendi eest, iga jõulukiingi eest, mida talle suvatsetakse anda, teenides tema töö arvel määratud kasu.

Kuid tööline ei lepi selle olukorraga kunagi. Revolutsioonidega saavutas ta tunnustuse, et ta on vaba kodanik, kel on oma kindlad õigused. See tunnustus jääb aga surnud täheks, kui tööline kannab vaid kodaniku nime, kuid on aga teiste tõugata; kui töölises nähakse alamat liiki inimest, kes peab olema „rahuldatud“ oma kuue-seitsmekümnekroonilise kuuteenistusega ja kes peab olema püstiõnnelik, kui tema teenistus läheneb sajale kroonile kuus.

On liialt selge, et töölise olukord võib tõsiselt paraneda vaid siis, kui neil on jõudu seda paranemist nõuda ja täide viia. Ja jõudu on töölistel seda enam, mida tihedamini nad on koondatud oma asutuste ja organisatsioonide ümber, kuid siin on eluliseks

eeltingimuseks, et need asutused ja organisatsioonid oleksid tõesti nende oma, nende endi valitseda ja juhtida.

Seepärast ongi töölisele valimise õigus eriti kallid, olgu see töölise valimisõigus töölisvanema valimisel, kutseühingu liikme õigus juhatusel valimisel, töölisvanema valimisõigus Tööliskoja valimistel või kutseühingu valimisõigus keskkliidu juhatusel valimisel.

Kõikide nende teede kaudu saab tööliskond võimaluse koondada ja juhtida oma ühist jõudu. Pole ime, et seda jõudu kardetakse ja et seepärast ei ole ka töölise omavalitsus sellane asi, mis töölisele lihtsalt antakse, ja lastakse siis rahulikult nautida. Tegelik olukord näitab, et töölise omavalitsuse õigus on alati tuules, et selle vastu võideldakse väga mitmelt poolt ja väga mitmel viisil, küll avalikult, küll seljatagant. Seepärast peavad töölised olema kogu aeg valvel, et kõik nende õigused jääksid püsima ja nende õiguste kärpimised kaoksid. Nad peavad olema valvel mitte ainult selleks, et omavalitsuse põhimõtte oleks tunnustatud, vaid nad ei tohi lubada omavalitsuse võltsimist. Iga avalik või varjatud hooldamine töölisorganisatsioonides on töölisele vastuvõtmatu. Nad peavad igal juhul olema oma asja peremehed, sest ainult oma jõule nad võivad ehitada oma lootused.

Kui see on üldiselt ja alati nii, siis käib see ka Eesti tööliskonna kohta. **Ei ole ühtki õigust, mille eest tal ei tule pingutatult võidelda.** Eesti Töölisühingute Keskkliidus on töölise omava-

litsus juba kolme aasta jooksul kõrvaldatud ja siin tuli Tööliskojal koos kutseühingutega kogu aeg väsimatult nõuda, et töölistele antaks tagasi pere-mehe õigused nende keskliidus. Kuivõrd tähtis see on, selgub kohe, kui võtame arvesse, et kutseühingute tähtsaimaks ülesandeks on palgavõitlus ning et ebaloomulik olukord keskliidus halvab ühingute jõudu ja just majandusliku tõusu ajal, s. o. siis, kui palgavõitlusi oleks pidada kõige soodsam.

Nüüd kuuleme, et keskliit kujundatakse ümber uutel alustel, valimiste alusel. Kuid need valimise alused on uutes normaalpõhikirjades endistega võrreldes ära muudetud, kord ametisepandud juhatusel liikmete asendamine uutega on raskemaks tehtud, juhatusele on antud vaba voli liikmete välja heitmiseks: ühe sõnaga, töölistel on tulevikus palju raskem teostada ühingu oma peremehe õigusi.

Juba varemalt on küllalt nähtud, kuidas selles ja teises ühingu ja keskliidus eneses tekksid „soomustatud“ kliikid, kes uskusid, et nad on „kutsutud ja seatud“ tööliskonda juhtima ja hooldama. Mis sest, et nende juhtimisel jäi organiseerimine ja palgavõitlus soiku. Kui taheti muutust, siis need „juhid“ muudkui ähvardasid politseiga. 1935. a. kevadel tehti keskliidus lõpuks puhas töö ja see võeti tööliste eneste juhtimisele. Kuid endised juhid asusid ässitama politseid keskliidu kaela. Ja see pole juhus, et samade meeste poolt on valmistatud ka uute normaalpõhikirjade kavad, kus tööliste omavalitsus on pidurdatud juba paragraafide abil.

Kindlamal järjel on tööliste omavalitsus käitistes ja Tööliskojas. Siin pole takistusi kandidaatide ülesseadmises ja nende valimiseks tööliste vaba tahte kohaselt. Ja siin ei valita „hooldajaid“, vaid inimesi, kes on karastatud tööliste igapäevases võitluses, kes seistes oma käitiste tööliskonna eesotsas omavad küllaldaselt selgroogu, julgust ja ühtlasi ettevaatlikkust, et tööliste asja kindlalt edasi juhtida.

Muidugi ei ole töölisvanemate tegevusvõimalused kuigi laiad, samuti nagu pole laiad ka nende valitud keskuse — Tööliskoja — tegevuse piirid. Töölis-

koja seadus jätab kojale vähem vabadust kui näit. Kaubandus-tööstuskoja seadus. Nagu kutseühingud on siseministri järelevalve all, on tööliskoda kontrollitav sotsiaalministri poolt. **Kuid tegevuse juhiseid ta saab ainult oma valijailt ja alludes ainult nende tahtele ei jäta ta midagi tegemata, mida seadused temale võimaldavad ja mis on vajaline tööliskonnale.**

Tööliskoja senine kolmeaastane tegevus näitab, kuidas öeldi riigivõimule kindlalt ja selgelt tööliskonna ühised seisukohad, kuidas paljastati tööstuse suurkasusid ja nõuti tööliste palkade ja korteriolude parandamist, vanaduse ja invaliidsuse vastu kindlustamist, palgalise puhkeaja seaduse parandamist jne.

Kui käsitöösturite poolt alustati rünnakut 8-tunnilise tööpäeva vastu, pandi üle maa toime protestalkkirjade kogumine, mille mõjul asi pandi kalevi alla. Igal aastal kutsus tööliskoda kokku töölisvanemate, valijasmeeste ja kutseühingute esindajate konverentsid, kus töölised ütlesid vabalt ja julgelt oma sõnad riigivõimu esindajate kõnede puhul ja kus püstitati kogu tööliskonna ühised nõudmised.

Töölisvanemate õlgadel, samuti Tööliskoja esindajate õlgadel töötülide lahendamise komisjonis lasus nende aastate jooksul tööliste palkade parandamise mure. Kuid Tööliskojal on töötülide lahendamise komisjonis kõigest 2 kohta 7-st: pole imestada, et komisjoni kaudu saavutatud palgatõus suutis vaid osaliselt katta elatusmaksumuse tõusu.

Tööliskoja poolt arvustati järjekindlalt Töötülide lahendamise komisjoni tegevust ja näidati, et praegune töötülide lahendamise kord ei kõlba ning et õige palgavõitluse tee tuleb kätte võita.

Kutseühingute vabaduse kaitse, kutseühingulisele organiseerimisele kaasaaitamine oli koja tegevuses esiplaanil. Ajakirja, loengute, kõnede ja käsiraamatu kaudu arendas koda kutseühingulist selgitustööd. Igas asjas püüdis koda tulla kutseühingutele appi, võimaldades neile kokku tulla ja vabalt nõu pidada oma vajaduste üle. Kui kutseühingud pidasid vajaliseks esitada

oma seisukohti riigivõimule, oli koja toetus neile alati kindel.

On täitsa loomulik, et selle julge ja kindla tegevuse juures ei jää tulemata ka vastulöögid. **Töölisvanemate ja Tööliskoja tegevus sai pinnaks silmas kõigile neile, kellele on vastumeelt tööliskonna jõu ja teadvuse tõus.** Kaubandus-tööstuskoja poolt hakati nõudma töölisvanemate seaduse „parandamist“: töölisvanem peab harrade arvates olema igal ajal vallandatav, et ta ei tunneks end tööliste valitud juhina, vaid tööandja armualusena. Samal ajal leitakse mõnel pool, et töölisvanemait tuleks ära võtta nende valitud keskus — Tööliskoda — ja seada see kutseühingute alusele, et see vähem tegeleks töölisvanemate asjadega. Sellega püütakse kaht kärbest ühe korraga; töölisvanemad jääksid oma keskest ilma ja teiseks, kuna kutseühingus on tööliste omavalitsus pidurdatud, siis kutseühingute alusele asetudes nõrgeneks tööliste omavalitsus ka Tööliskojas.

Nii näeme praegu, et samad ringkonnad ja isikud, kes omal ajal kaebasid auku tööliste keskliidule ja kaasa aitasid uute normaalpõhikirjade valimiseks, organiseerivad nüüd koja valimistel „opositsiooni“, mis ehib end vasakpoolsete sulgedega ja mille lööksõna on: töölisvanemad ja Tööliskoda allugu kutseühingutele.

Sellele peaks vastus olema selge: **töölisvanemad, Tööliskoda ja kutseühingud allugu kõik tööliskonna tahtele.** Kutseühingud vajavad praegu ise töölisvanemate ja Tööliskoja tuge, et püsida tööliste omavalitsuse alusel. Kuna eesmärgid ja suunad on ühised, ei

saa olla ega ole asjalikke lahkuminekuid ühingute ja koja vahel ja me näeme, et koja ja ühingute suure osa vahel on vahekorrad kõige paremad, ilma et nende vahel tekiks mingi kadedus või võimuvõitlus. Kahjuks on aga ühinguid, kus tööliste tõeline omavalitsus ei ole küllaldaselt au sees, kus töölistele jagatakse vaid käske, kuid ei tahta alluda tööliste juhtimisele.

Metallistide ühingus on arenenud asjad nii kaugele, et peakoosoleku poolt valitud juhatust ei lastud ametisse astuda, ja ehitus- ja puutööliste ametiühisus võõrdus niivõrd tööliste muredest, et ei pidanud vajaliseks korraks kutsuda oma juhatuse liikmeid, kes püüdsid nurja ajada palgavõitlust ja töölisnõukogu valimisi. Et selles olukorras tekib hõõrumisi ja võitlusi, või õigemini need hõõrumised ja võitlused tekitatakse kunstlikult teadmata kelle käsul ja kelle huvides, see on töölisliikumises kahjuks ammu tuntud asi. Rõhkem kui midagi muud olid tööliskonnal kammitsaks jalus need kunstlikud lõhestamised. Kuid Tööliskoja valimiste puhul on veesegamise katsed asjatud.

Tööliskoja senine koosseis võib rahulikult tagasi vaadata oma tegevusele: need, kes seda tegevust jälgisid kui ka need, kes selle tegevusega nüüd faktide najal tutvusid, näevad, et koda tegutses nii, nagu tööliste valitud keskus pidi tegutsema kogu tööliskonna huvides. Ja uude Tööliskoja koosseisu pääsevad töölisvanemate ja valijameeste vabal valikul mitte niidist tõmmatavad nukud, vaid tegelikes võitlustes äraproovitud töölisvanemad ja kutseühingute juhid.

Töölisvanemate ja kutseühingute ühine nimekirja Tööliskoja valimistel

1. ja 2. oktoobriks on teatavasti välja kuulutatud Tööliskoja II koosseisu valimised. Valimiste ettevalmistamiseks valiti töölisvanemate ja kutseühingute esindajate konverentsil 8. mail s. a. 15-liikmeline toimkond üle riigi tuntud kutseühingute

tegelastest ja töölisvanematest. Toimkonna ülesandeks oli koha pealt tulevate ettepanekute kooskõlastamine kandidaatide juhusliku ja kooskõlastamata esilekerkimise ärahoidmiseks valimistel. Konverents oli seisukohal, et kandidaatide nimekirja kuju-

nemine peab sündima kutseühingute esindajate ja töölisanemate poolt ühiselt ning ta lükkas tagasi ettepaneku, mille kohaselt töölisanemad pidid jääma Tööliskoja koosseisu kujundamisest kõrvale. Kuna kandidaatide ametlik esitamine peab lõpema 1. septembriks, tuli toimkond pühapäeval, 20. augustil, kokku esitatavate kandidaatide nimekirja koostamiseks. Alates toimkonna tegevuse algusest, 8. juulil, saabus 1½ kuu jooksul toimkonnale rida ettepanekuid kutseühingutelt ja töölisnõukogudelt. Tööstusharu töölisanemate ja kutseühingute seisukohad olid enamasti kooskõlastatud. Oma koosolekul, 20. augustil, kaalus toimkond läbi kõik esitatud kandidaadid, silmas pidades üksikute tööharude, tööstuskeskuste ja kutseühingute osatähtsust, ja koostas järgmise töölisanemate ja kutseühingute ühise nimekirja:

1. F. Kauks, Esimese Eesti Põlevkivitööstuse töölisnõukogu esimees, Tööliskoja praegune abiesimees.

2. R. Jurto, Port-Kunda tsemendivabrikü töölisnõukogu esimees ja Kaevandustöölise Ühingu Kunda-Ubja osakonna esimees.

3. H. Schlossmann, Kiviöli töölisnõukogu esimees ja Kaevandustöölise Ühingu Kiviöli osakonna sekretär.

4. A. Raidma, E. Klaasipuhujate Ühingu esimees.

5. Petree, Ilmarise töölisanem, Tallinna Metallitöölise Ametiühingu juhatusel liige, Tööliskoja I koosseisu liige, koja töölisanemate toimkonna esimees ja sotsiaalpoliitilise toimkonna abiesimees.

6. L. Konga, E. T. K. Kopli metallitehase töölisnõukogu esimees, Tallinna Metallit. Ametiühisuse nõukogu liige, Tööliskoja töölisanemate toimkonna abiesimees.

7. A. Laane, Tartu Telefonivabrikü töölisanem, Tartu metallitöölise Ühisuse juhatusel liige, Tööliskoja I koosseisu ja koja Tartu Esinduse liige.

8. P. Pihlak, Globuse töölisanem, Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse juhatusel liige, Tööliskoja I koosseisu liige, koja ühistegevustoimkonna liige.

9. V. Ado, Balti Puuvillavabrikü töölisanem, Tööliskoja I koosseisu liige, koja sotsiaalpoliitilise toimkonna abiesimees.

10. E. Kadakas, V-d Toferi töölisnõukogu esimees, E. Tekstiiltöölise Ühingu esimees, ja E. T. Ü. Tallinna osakonna abiesimees.

11. V. Mölder, Kreenholmi töölisnõukogu esimees, E. Tekstiiltöölise Ühingu juhatusel liige ja ühingu Narva osakonna esimees, Tööliskoja I koosseisu juhatusel liige.

12. V. Ankrovitš, Narva Linavabrikü töölisnõukogu esimees.

13. A. Roode, A/S. „Vill'a“ töölisnõukogu sekretär (Narvas).

14. E. Saar, Sindi tekstiilvabrikü töölisnõukogu esimees, E. Tekstiiltöölise Ühingu juhatusel liige ja Sindi osakonna sekretär, Tööliskoja I koosseisu liige, koja revisjonikomisjoni liige.

15. A. Vettmann, A/S. A. M. Lutheri töölisnõukogu esimees.

16. A. Kaasik, E. Mõõbelseppade Kutseühingu juhatusel liige, Tööliskoja I koosseisu liige, koja ühistegevustoimkonna abiesimees, töölisanemate toimkonna liige.

17. H. Liiva, Põhja Puupapi- ja Paberivabrikü töölisnõukogu esimees ja Tallinna Keemia- ja Paberitöölise Ühingu laekur.

18. E. Aun, Kohila paberivabrikü töölisnõukogu esimees ja Keemia- ja Paberit. Ametiühisuse Kohila osakonna juhatusel liige.

19. A. Pärn, Türi paberi- ja puupapivabrikü töölisanem.

20. J. Kurvits, Riigi Trükitöölise Ühingu abiesimees, Tööliskoja praegune esimees.

21. O. Koplus, Ilutruki töölisnõukogu esimees, Tartu Trükitöölise Ühingu abiesimees, Tööliskoja I koosseisu liige, koja revisjonikomisjoni esimees, Tartu esinduse esimees.

22. J. Arumäe, A/S Rotermanni tehaste töölisanem, E. Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu juhatusel liige.

23. V. Tedre, A/S Laferme töölisanem, Eesti Toidu- ja Maitseainetetöölise Ametiühingu juhatusel liige.

24. A. Helde, Kammivabrikü „Estico“ töölisnõukogu esimees, Tartu Kammi- ja Kunstsarvet. Ühingu esimees, Tartu Töölisühingute Keskliidu juhatusel liige.

25. J. Lage, Pärnu linna ehitusosakonna töölisanem, Tööliskoja I koosseisu liige.

26. E. Heinalaid, Tööliskoja I koosseisu liige, koja usaldusmees Viljandis.

27. G. Metsvald, Tallinna gaasi- ja veevärgi töölisanem.

28. A. Petrov, Tallinna omavalitsuse töölise ja teenijate üldühingu esimees, Kojas I koosseisu liige, revisjonikomisjoni liige, sotsiaalpoliitilise toimkonna esimees.

29. A. Saul, Raudtee 6. liini jsk. töölisnõukogu esimees, Raudtee Tee ja Ehituste kuu ja alatiste päevatöölise kutseühingu sekretär, Tööliskoja I koosseisu liige, koja sotsiaalpoliitilise toimkonna liige.

30. V. Hansmann, Tallinna I veoosakonna käitiste töölisnõukogu esimees.

Toimkonnale sai teatavaks, et paari kutseühingu poolt, kes on sattunud vastollu oma tööstusharu töölisanematega ja teiste kutseühingutega, organiseeritakse mingisugune „kutseühinguline rinne“ võistleva nimekirja esitamiseks. Toimkond võttis vastu otsuse, et säärane halb mäng kutseühingute nimega ühise asja lõhestamiseks ei ole lubatav.

25. rahvusvaheline töökongress Genfis

A. Offenbach

Rahvusvahelise Töökongressi 25. töökongressi peeti 8.—28. juunini Genfis. Sinna saadetakse töölisesindajate tugevamat töölise keskorganisatsioonist, milleks on demokraatlikel maal vastavad töölise kutseorganisatsioonide keskliidud. Kahjuks meil Eestis on vastav keskus veel kujundamata ja ei ilmesta kutseühingute vaba tahet, mistõttu töölisesindaja saatmise õigus kuulub Tööliskojale kui töölise poolt valitavale tähtsaimale keskusele. Seetõttu ei protestinud ka Rahvusvaheline Ametiühingute Liit Eesti töölisesindaja vastu.

*

Päev varem, nimelt 7. juunil, peeti töölisesindajate grupi koosolek, kus tulid arutusele kongressiga ühenduses olevad küsimused ja kus anti vastavat informatsiooni võimalikele otsustele. Nagu aruandja märkis, on vaevalt loota, et üldine tööaja lühendamine tööstuses, kaubanduses ja ärides võetakse kongressil vastu. Paljude maade valitsused, kes seni suhtusid heatahtlikult sellekohastele algatustele, on oma seisukohta muutnud poliitiliste sündmuste tõttu. Eriti tähtsaks teguriks on osutunud palvikuline relvastumine, mis nõuab suuremat tööpinget ja töölise koormatust. Vastasel korral ei suudeta seada oma maad kaitseisikordade ja sellega võiakse kergendada totaalseid riikide taotlusi teiste riikide territooriumide vallutamiseks. Kuna aga nende riikide valitsuste esindajate hääl on mõeldav lõpphääletuses, siis võib ettepanek läbi kukkuda ja sellega maetakse maha üldine tööaja lühendamine. Seepärast oli esitatud kompromiss, mis peab päästma selle küsimuse lõplikult läbikukkumisest. Vastavate riikide valitsused deklareerivad, et nad peavad soovitatavaks lõplikku hääletust teostada järgneval kongressil, kui poliitiline olukord on muutunud normaalseks, ja seega tuleks üldtoodud küsimus võtta käesoleva kongressi-ettepanekust. Arutades seda kompromiss-ettepanekut pidi töölisgrupp ühinema sellega. Nii võidi kongressile minna teadmise, et seekordne kongress ei anna lõplikku lahendust tööaja lühendamisele.

*

Töölisgrupp muude küsimuste kõrval otustas veel jätkata pingutusi rahvusvahelise majanduskongressi kokkukutsumiseks, vastavalt Põhja-Ameerika Ühendriikide presidenti Roosevelti üleskutsule, kus siis luuakse rahulik läbirääkimiste õhkkond maailma rahustamiseks praeguse vastastikuse umbusalduse ja sõjaka meeleolu hajutamiseks. Samuti avaldati kaastundmust Tšehhoslovakkia tööliskonnale riigi iseseisvuse kaotamise puhul. Hiinale avaldati täielist solidaarsust võitluses imperialistliku Jaapani vastu. Veel oli resolutsioon Hispaania tööliskonna kaitseks jne. Mõistagi ei aita need resolutsioonid ise midagi kaasa, kui kohtadel ei alustata vastavat tööd. Seepärast on iga vaba ja

demokraatliku riigi tööliskonna kohuseks avaldada survet valitsusele nende seisukohade kaitseks. Kuna paljudes maades on ka töölisevalitsused või tööliskonnale sümptiseerivad valitsused, siis peaksid ülaltoodud resolutsioonid leidma praktilist käsitust.

*

Võiksin siinkohal luua pildi sellastest maadest, kus tööliskonna hääl on üsna mõeldav. Näiteks Rootsis, Norras ja Daanis on juba mõned aastad töölisevalitsused, kes püüavad teostada tööliskonna programmi ja on aidanud palju kaasa organiseeritud tööliskonna olukorra parandamiseks. Uus-Meremaal on samuti ametis töölisevalitsus, kusjuures käesoleval kongressil esindas valitsust minister Langstone. Huvitav siinjuures oleks märkida, et Uus-Merema valitsusesindajad pidasid siiski vajalikeks juba käesoleval kongressil otsustada üldise tööaja lühendamise tööliskonna kasuks ja olid ainukesed, kes ei pooldanud kompromiss-ettepanekut, hääletades selle vastu. Prantsuse, Põhja-Ameerika Ühendriikide, Soome j. t. riikide valitsused, mis on moodustatud koalitsioonis töölisparteidega või mis on omaks võtnud tööliskonna sotsiaalprogrammi, tõstsid samuti esile oma sotsiaalse elu reformimise programmi ja kaitsesid tööliskonna õigustatud nõudeid muude kongressioonide väljatöötamisel. Omapäraseks nähteks oli ka rea Lõuna-Ameerika riikide aktiivsus sotsiaalsete uuenduste nõudmise näol. Nii esinesid vastavalt Kolumbia, Tšiili, Brasiilia, Venezuela jt. riikide esindajad.

*

Tähtsaimaks kongressiooniks ühes mõnede rekomendatsioonidega osutus juvankrite juhtide tööaja ja töötingimuste reguleerimine maanteesõidus. Sellekohane kongressioon leidis suurt sõelumist ja kibedat võitlust tööandjate esindajate poolt. Ometigi suutsid töölisesindajad suruda läbi enamiku seisukohi, välja arvatud tööaja lühendamine, mis kompromiss-ettepaneku kohaselt jäeti välja. Uus kongressioon korraldab autojuhtide töölepinguid, nende töötingimusi ja puhkeega, hõlmates samuti ka erataksujuhte jne. Kelle kohta peaks kirjutama laiemalt teises artiklis, mis pärast käesoleval korral piirdun vaid selle kongressiooni nimetamisega.

*

Teiseks vastuvõetud kongressiooniks ühes rekomendatsioonidega osutus rändtöölise (migrantide) töölepingut ja -tingimusi korraldava kongressioon. On küllalt teada, et paljudes maades püütakse tööliisi sisse tuua, maalides neile pilte ilusast ja kõrge palgaga maast. Tegelikult püütakse nõnda värvata odavapalgalist tööjõudu, halvendades nii ka kodumaa tööliste olukorda. Sissekukunud rändtöölisel on raske pärast uuele maale jõudmist oma õigust kaitsta. Seepärast uus kongressioon näeb ette juba aegsasti õige informatsiooni andmist ja vastutust selle eest,

korraldab töölepingu sõlmimist ja tingimusi tööalal, pannes järelevalve kohustuse vastavate riikide ametiasutustele. Kui meil, Eestis, võetakse vastu see konventsioon, siis võiks paljugi pahandusi kõrvaldada Poola põllutöölise värbamisel. Olgu muuhulgas öeldud, et konventsiooni alusel ei tohi välis- tööline teenida vähem kui kutsuja maa oma- tööline. See peaks veidi jahutama mõne põl- lumehe poolakast sulasega hooplemise taht.

*

Kolmas konventsioon käsitleb pärismaalaste töölepingute ja töölevärbamise küsimusi. Öieti see konventsioon puudutab koloniaal- maid, nagu Hollandit, Prantsusmaad ja Ing- lismaad. Seepärast ma ei puuduta seda kon- ventsiooni lähemalt. Olgu siinkohal vaid mär- gitud, et pärismaalaste kohtlemisel ilmneb veelgi peksmist, nagu see oli üldiselt moes 50 aastat tagasi, ja käesolev konventsioon püüab peksmisele teha lõpu.

*

Lõpuks on veel märkimisväärne õpilaste kohta käiv konventsioon. Seal on palju seda, mis sisaldab meie kutseoskuse seaduses, aga loetletud on ka rida nõudeid, mis meil puu- duvad. Nii on rohkem rõhku pandud õppe- koolide avamisele, õpilaste käitumisele jne.

*

Tööbüroo direktor John Winant oma iga- aastases aruandes andis võimaluse iga riigi esindajal selgitada ka vastava maa sotsiaal- seaduseandluse suundi. Seepärast aruande juures palju ei peatatud, vaid läbirääkimised siirdusid iga maa esindaja deklaratiivsetele seletustele. Seda võimalust kasutati ohtralt ja mõned esindajad koguni mitu korda. Kuna konverentsil oli esindatud palju maid ja oli tööandjate, tööliste ja valitsuste esindajaid, siis venisid läbirääkimised pikale. Aruande juures olgu siiski märgitud põhilised momendid:

1) Rahvusvaheline kontakt tööorganisat- siooni kaudu ei pea kaduma ka võimaliku sõ-

ja puhul, andes võimaluse leida kiiremat la- hendust raskuste puhul.

2) Sveitsi riik garanteerib, et Tööorgani- satsioon saab toetust riigilt, kui sõja puhul peaksid kahanema selle tulud liikmemaksu- dest.

3) Tööorganisatsioon peaks tehtama sõl- tumatuks eelarveliselt Rahvasteliidust, kuna Tööorganisatsiooni kuuluvad riigid, kes pole Rahvasteliidu liikmed.

Need momendid tulevad kaalumisele edas- pidises töös.

*

Käesoleva artikli kirjutajal oli palju või- malusi kokku puutada teiste riikide esindaja- tega ja nendega vestelda tööliiskonda huvita- vate küsimuste üle. Selles mõttes annab töö- konverents suure võimaluse rahvusvaheliste suhete süvendamiseks. Olgu muide öeldud, et töölisesindajate ametiühinguline enamus ei pea erilist suhet säärase maade töölisesinda- jatega, kus töölisesindajad tulevad otsekohe valitsuse ametnikena, nagu seda näeme Lätis ja Leedus. Seepärast pole komisjonide vali- misel arvestatud nende maade esindajate soove ja nad on jäetud komisjoni täisvõlliste liikmete hulgast välja, kuna Eesti esindaja valiti migreeruvate tööliste komisjoni täis- õiguslikuks liikmeks, ja seda seepärast, et Tööliskoja tegelastel on vanade vabaameti- ühinguliste riikide töölisjuhtide usaldus.

Üldiselt siiski näib, et igas maas on oma raskusi ja seepärast pole palju abi loota mail, kus tööliiskond on alla surutud. Iga maa tööliiskond peab ise näitama, et ta hindab oma vabadust ja selle vabaduse kättevõit- miseks teeb kõik. Selles mõttes on rahvus- vahelise kontakti tähtsus suur, sest selle kau- du õpitakse tundma ka nende maade töölis- konna võitlusmetoode, kus võitlus on annud häid tulemusi.

Lõpetades käesoleva artikli pean mainima, et Eesti tööliiskond peab veel palju tegema selleks, et saavutada Lääne-Euroopa taseme nii oma üldises kui ka majanduslikus elus.

Töövõtjate kutseühingute normaalpõhikirjad

I. R.

a) Peakoosolek ja nõukogu.

Ühingu või liidu kõrgemaks korraldavaks organiks on peakoosolek või nõukogu, mille ülesandeks on: 1) esimehe ja juhatuse ning revisjonikomisjoni liikmete valimine ning nende ametist vabastamine, 2) maksude suu- ruse määramine, 3) tegevuskava, aruannete ja eelarve kinnitamine, 4) põhikirja muut- misettepanekute algatamine, 5) kinnisvara omandamine, võõrandamine ning pantimine, 6) likvideerimise otsustamine, 7) kodukorra vastuvõtmine, 8) muude, esimehe või juhatuse poolt esitatavate küsimuste otsustamine.

Üleriigilise ühingu nõukogu võimkonda kuulub ka osakondade tegevuse lõpetamine. Keskliidu nõukogu võimkonda kuulub ka liik- mesorganisatsioonide ja nendega liitunud kut-

seühingute poolt võetavate maksude määra ja maksude võtmise aluste ühtlustamine ja kesk- liidu kongressi kokkukutsumine. Ühingu osa- konna peakoosoleku võimkonda kuuluvad ain- lult eespool p. p. 1, 3 ja 8 tähendatud küsi- mused.

Peakoosolekud ja nõukogu koosolekud on korralised ja erakorralised. Korralisi koos- olekuid kutsub kokku juhatuse kord aastas, hiljemalt märtsikuus, keskliidu nõukogu koos- oleku aga hiljemalt aprillikuus. Erakorrali- sed koosolekud kutsutakse kokku tarviduse järgi. Koosoleku päevakorra koostab juhatuse ja seda võib muuta üksnes juhatuse nõusole- kul. Võimalikkude konfliktide korral juhata- sega on ette nähtud õigus peakoosolekul või nõukogul otsustada koosolevate liikmete või

nõukogu liikmete $\frac{3}{5}$ hääletenamusega, et järgmise peakoosoleku või nõukogu koosoleku päevakorda võetakse esimehe või juhatuse liikmete ametist vabastamise küsimus, kusjuures juhatus peab koosoleku kokku kutsuma selle küsimuse otsustamiseks koosoleku poolt määrataval tähtajal, milline ei või olla lühem kui üks kuu. See on ka ainus tee konfliktide lahendamiseks juhatuse ja peakoosoleku või nõukogu (liikmeskonna) vahel. Olgu tähendatud, et selle õiguse kasutamine võib toimuda üksnes peakoosolekul või nõukogu koosolekul, mitte aga allkirjade kogumise või teisel teel. Teisi võimalusi peale esimehe ja juhatuse valimise ja ametist vabastamise kaudu nõukogul või peakoosolekul (liikmeskonnal) domineerimiseks juhatuse suhtes ei esine, sest ühelt poolt nõukogu või peakoosoleku kutsub kokku juhatus ja teiselt poolt nõukogu või peakoosolekul tehtud ettepanekud, välja arvatud esimehe, juhatuse ja revisjonikomisjoni liikmete kandidaatide esitamise ja juhatuse liikmete või esimehe ametist vabastamise küsimuses tehtud ettepanekud, ei tule hääletusele, kui juhatus keeldub nende hääletusele panemisest.

Peakoosolekust teatab ühingu juhatus liikmeile ühes päevakorraga kirjalikult vähemalt 1 nädal enne koosolekut, korralisist nõukogu koosolekuist aga 2 nädalat ja erakorralisist 1 nädal. Keskliidu juhatus võib nõuda, et liikmesorganisatsioonid teatavad keskliidu juhatusele aegsasti nõukogu või peakoosoleku kokkukutsumise aja ja saavad keskliidu juhatusele ära kirja nende koosolekute protokollidest.

Peakoosolek on otsusevõimeline, kui koos on vähemalt $\frac{1}{5}$ otsusevõimelisist liikmeist. Nõukogu koosolekud on otsusevõimelised, kui koos on vähemalt $\frac{1}{2}$ nõukogu liikmete üldarvust. Juhataste liikmeid ja esimeest, kel on igal juhul hääleõigus nõukogu koosolekuil, sealjuures kvoorumil hulka ei arvata. Üleriigilisis kutseühinguis nõutakse veel, et nõukogu koosolekul oleks esindatud $\frac{1}{2}$ osakondade arvust. Jääb koosolek määratud ajal pidamata vähesel osavõtu pärast, siis peetakse teiskordne koosolek $\frac{1}{2}$ tundi hiljem kui sellest on teatatud liikmeile saadetud kutseis; milline on sel juhul otsusevõimeline vaatamata osavõtjate arvule, kuid teiskordne peakoosolek võib otsustada ainult pidamata jäänud koosoleku päevakorras olnud küsimusi.

Koosolek teeb otsused otsusevõimeliste koosolijate liithääletenamusega, välja arvatud põhikirja muutmise, likvideerimise, kinnisvarade ja esimehe ning juhatusliikmete ametistvabastamise küsimused, milpuhul on nõutav otsusevõimeliste koosolijate $\frac{3}{5}$ -line hääletenus. Hääle poolnemisel lahtisel hääletusel otsustab koosoleku juhataja hääle, kuna kinnisel hääletusel loetakse ettepanek tagasilükatuks. Küsimuste otsustamine nõukogu või peakoosolekul toimub üldkorras lahtisel hääletusel, kuid $\frac{1}{5}$ otsusevõimeliste koosolijate nõudel toimub hääletus kinniselt.

Koosolekut juhatab esimees või tema asemik.

Peakoosolekust võtavad osa hääleõigusega ühingu liikmed, nõukogu koosolekuist nõukogu

liikmed. Nõukogu liikmed valitakse ühingu osakonna peakoosoleku poolt üleriigilises kutseühingus, liitunud kutseühingute peakoosolekute poolt kutseühingute liidus ja liikmesorganisatsioonide nõukogu või peakoosolekute poolt keskliidus kolmeks aastaks. Nõukogu liikmeile valitakse samas korras tarviline arv asemikke. Keskliidu nõukogu liikmete arv ei või ületada 50 ega olla vähem kui 30, kutseühingute liidu ja üleriigilise kutseühingu nõukogu liikmete arv ei või olla alla 15 ega üle 30. Nõukogu liikmete arvu määrab nõukogu ise, kusjuures juhatus määrab igal üksikul juhul iga osakonna, ühingu või liidu peakoosoleku või nõukogu koosoleku poolt valimisele kuuluvate nõukogu liikmete arvu, vastavalt üksikliikmete arvule. Sellekohaselt juhatus teostab teatavas mottes järelevalvet selle üle, et n.-n. surnud liikmetelt (kel maksud tasumata) ei saaks valida nõukogu liikmeid. Sellest korrast kehtib erand esimese kolme aasta kohta, mil nõukogu liikmete arvu määravad keskliidu või kutseühingute liidu asutajad, üleriigilises kutseühingus aga kutseühingu juhatus.

Nõukogu liikme lahkumisel enne volituste lõppu astub tema asemele asemik, kelle volitused kestavad lahkunud nõukogu liikme volituste lõpuni.

Eespool käsitletud nõukogu liikmete arvu hulka ei loeta ühingu esimeest ja juhatuse liikmeid, kel on nõukogu koosolekul igal juhul hääleõigus, ka siis, kui nad nõukogu liikmed ei ole. Revisjonikomisjoni esimehel ja liikmeil on nõukogu koosolekul sõnaõigus, kui neil nõukogu liikmena pole hääleõigust. Keskliidu esimehel, juhatuse liikmeil ja selleks volitatud keskliidu palgalistel on samuti keskliidu liikmeks olevate organisatsioonide nõukogu ja peakoosolekuil sõnaõigus.

Keskliidu juhatus otsustab lõplikult tema liikmeks olevate kutseühingute liidu või üleriigilise kutseühingu nõukogu koosoleku otsuste üle, millega ühingu või liidu juhatus pole nõustunud ja on annud keskliidu juhatusele otsustada. Samaselt toimib kutseühingute liit üksikute kutseühingute peakoosolekute otsuste suhtes, eeldusel muidugi, et ühingu kuulub kutseühingute liitu. Samas korras toimib üleriigilise kutseühingu juhatus osakonna peakoosoleku otsuste suhtes.

b) E s i m e e s.

Esimees valitakse peakoosoleku või nõukogu poolt 3 aastaks. Kandidaate esimehe valimiseks võib esitada üksnes kirjalikult vastava kvalifikatsiooniga ühingu liikmete, liitu või keskliitu kuuluvate organisatsioonide liikmete hulgast. Kandidaati võivad esitada vaid $\frac{1}{4}$ peakoosolekust või nõukogu koosolekust hääleõigusega osavõtjaist, kusjuures iga koosolekust osavõtja võib kandidaadi esitamisel anda allkirja vaid 1 kandidaadi heaks. $\frac{1}{4}$ osavõtjate esitamiskirja nõue suuremate ühingu peakoosolekul võib osutada praktiliselt raskeks. Sealjuures kohaliku kutseühingu, ühise kohaliku kutseühingu ja üleriigilise kutseühingu osakonna esimehe kandidaate võivad esitada, samuti esimehe valimisest osa võtta ainult need vastavad peakoosolekust hääleõigusega osavõtjad, kes on olnud ühingu liik-

meks vähemalt üks aasta. See nõue ei ole aga kehtiv esimehe valimisel kutseühingu asutamisele järgneva kahe esimese tegevusaasta kestel. Eespool käsitletud nõuded esimehe kandidaadi esitamisel ja valimisel ei tule arvesse üleriigilises kutseühingus, kutseühingute liidus ja keskliidus, kus esimees valitakse nõukogu poolt, sest nõukogu liikmete kohta on kehtiv eriline kvalifikatsioon.

Esimeheks valituks loetakse kandidaat, kes on saanud kõige rohkem hääli, kuna ühesuguse hääle arvu juures otsustab liisk. Esimehe lahkumisel enne volituste lõppu kutsutakse hiljemalt ühe kuu jooksul kokku peakoosolek või nõukogu koosolek uue esimehe valimiseks. Kui esimees haiguse või muudel põhjustel ei saa oma ülesandeid täita, või kui esimehe koht on vaba, täidab tema ülesanded esimehe asemik.

Esimehe ülesandeks on: 1) organisatsiooni esindamine, 2) selle tegevuse juhtimine ja järelevalve, 3) nõukogu või peakoosoleku otsuste täitmise eest hoolitsemine, ja 4) palgaliste töajõudude palkamine ja vallandamine. Esimehel on õigus seistada juhatuse otsus, kui ta leiab, et see ei ole kooskõlas seadustega, põhikirjaga või kodukorraga, või kui ta leiab, et see ei vasta organisatsiooni huvidele, ning esitab küsimus otsustamiseks vastavalt peakoosolekule või nõukogule. Sama õigus on keskliidu esimehel, mitte aga teistel esimeestel sekretariaadi otsuste suhtes. Sel puhul otsustab küsimuse lõplikult keskliidu juhatuse.

c) J u h a t u s.

Juhatus on täitvaks organiks.

Juhatus koosneb esimehest ja kohalikus, ühises kohalikus ja üleriigilises kutseühingu osakonnas vähemalt kahest, üleriigilises kutseühingus ja kutseühingute liidus vähimalt neljast ning keskliidus vähimalt kuuest liikmest. Juhatuse liikmete arvu määrab peakoosolek või nõukogu. Juhatuse valitakse kolmeks aastaks ühes tarvilise arvu asemikega samas korras kui esimeeski, selle erandiga, et kandidaate juhatuse liikmete valimiseks võib esitada kirjalikult ka samasse juhatuse koosseisu kuuluv esimees. Juhatuse valib ise enda keskelt esimehe asemiku ja jagab muud ametid. Juhatuse liikme lahkumisel enne volituste lõppu astub tema asemele juhatuse liikme asemik peakoosoleku või nõukogu poolt määratud järjekorras, kusjuures tema volitused kestavad lahkunud juhatuse liikme volituste lõpuni.

Juhatus ülesandeks on: 1) tegevuskava, eelarve ja aruannete koostamine ning nende esitamine, pärast eelarve ja aruannete läbi vaatamist revisjonikomisjoni poolt, peakoosolekule või nõukogule, 2) varade valitsemine, 3) eelarve piires rahaliste tehingute teostamine, 4) lepingute sõlmimine, 5) peakoosoleku või nõukogu otsuste täitmine, 6) liikmete vastuvõtmine, lahkunuks lugemine ja väljaheitmine, 7) volituste andmine ja 8) muude ülesannete täitmine, millised ei kuulu teiste organite kompetentsi (nt. maksude tähtaegade määramine, sekretariaadi moodustamine).

Üleriigilise ühingu osakonna juhatusel puudub õigus sõlmida lepinguid ja anda volitusi. Üleriigilise ühingu, liidu ja keskliidu juhatuse aga peale eelmiste määrab osakonna või organisatsiooni poolt vastavasse nõukogusse valitavate liikmete arvu. Üleriigilise ühingu juhatuse määrab ka osakonna tegevuspiirkonna ja otsustab osakonna asutamise ja annab juhendeid osakondadele. Keskliidu juhatuse peale eelmiste otsustab lõplikult küsimused, milledes keskliidu liikmesorganisatsiooni juhatuse ei ole nõustunud vastava nõukogu või peakoosoleku otsusega. Sama õigus kuulub oma liikmete suhtes liidu juhatusele. Oma esindaja kaudu võib keskliidu juhatuse igal ajal revideerida keskliitu kuuluvate liikmesorganisatsioonide ja nendega liitunud kutseühingute tegevust, määrata nende arvepidamiskorda ja nõuda aruandeid ning selektusi. Välja arvatud arvepidamiskorra määramine, kuulub sama õigus liidu juhatusele temaga liitunud ühingute suhtes. Üleriigilise ühingu juhatuse võib igal ajal revideerida oma esindaja kaudu osakonna tegevust. Samuti kuulub keskliidu juhatusele õigus välja heita keskliitu kuuluvate kutseühingute liikmeid, kes tegutsevad töövõtjate kutseühingute kohta käivate seaduste, määruste või kutseühingute, nende liitude või keskliidu põhikirja vastaselt. Edasi keskliidu juhatuse lahendab keskliitu kuuluvate organisatsioonide vahel tekkinud arusaamatusi.

Juhatus koosolekud kutsuvad järgi kokku esimees. Ta on kohustatud seda tegeva vähemalt poolte juhatuse liikmete, revisjonikomisjoni ja sekretariaadi nõudel. Juhatuse otsusevõimeline vähemalt poolte juhatuse liikmete koos olles, kui nende hulgas on esimees või tema asemik. Juhatuse otsustab häälteenamusega, kusjuures hääle poolnemisel on mõõduandev koosoleku juhataja hääle.

d) S e k r e t a r i a a t.

Sekretariaadid esinevad üleriigilises ühingu, liidus ja keskliidus, viimases sunduslikult, kuna kahes esimeses kuulub juhatuse otsustada, kas moodustada sekretariaat või mitte.

Sekretariaat koosneb esimehest ja kahest juhatuse liikmest ja ta annab oma tegevusest aru juhatusele igal järjekordsel juhatuse koosolekul. Sekretariaadi ülesandeks on juhatuse ülesannetesse kuuluvate kiire iseloomuga küsimuste otsustamine, juhatuse koosoleku materjalide ettevalmistamine ja muude juhatuse poolt antavate ülesannete täitmine. Keskliidu sekretariaat toimib ka keskliidu nõukogu ja juhatuse otsuste täideviimise korraldamisega. Keskliidu sekretariaadile kuulub ka kontroll töövõtjate üle. Nimelt laiemaulatuslikke üritusi töö- ja palgaolude parandamiseks, mis haaravad kogu kutseala, tööharu või mitut tööharu üle riigi, võivad keskliitu kuuluvad organisatsioonid alustada üksnes keskliidu sekretariaadi teadmisel, kellel on õigus nõuda ürituse ärajätmist või kavatsatavate nõudmiste muutmist.

Keskliidu sekretariaadi otsuseid võib keskliidu esimees seistada ja anda keskliidu juhatuse otsustada.

e) Revisjonikomisjon.

Revisjonikomisjon valitakse peakoosoleku või nõukogu poolt vastavalt ühingu, selle osakonna või nõukogu liikmete hulgast vähemalt kolmeks aastaks ühes vastava arvu komisjoni liikmete asemikega. Revisjonikomisjoni liikmed valivad endi keskelt komisjoni esimehe ja viimase asemiku.

Revisjonikomisjoni ülesandeks on kassa revideerimine ja aruannete ning eelarve läbi vaatamine. Revideerimist võib toimetada igal ajal, kuid vähemalt kord aastas. Komisjon võib kutsuda oma tööst osa võtma asjatundjaid. Revideerimise tulemuste kohta koostatakse protokoll, mis tehakse teatavaks juhatusel või osakonna juhatusel ja kantakse ette lähemal nõukogu või peakoosolekul (osakonna peakoosolekul).

Revisjonikomisjoni esimese koosoleku, komisjoni esimehe ja ta asemiku valimiseks, kutsub kokku organisatsiooni esimees 1 kuu jooksul pärast valimist. Järgmised koosolekud kutsub kokku komisjoni esimees ja need on otsusevõimelised, kui koos on vähemalt pooled liikmed, nende seas esimees või ta asemik.

f) Osakonnad.

Osakonnad esinevad üleriigilises kutseühingus, olles selle organisatsiooniliseks aluseks. Osakonnad asutatakse ühingu juhatusel otsusega seal, kus on vähemalt 7 liiget, kusjuures ühingu juhatus määrab ka osakonna tegevuspiirkonna. Osakonnad tegutsevad ühingu põhikirja ja kodukorra alusel ning nõukogu otsuste piires, ja lahendavad ühingu juhatusel juhendite järgi kõiki kohaliku tähtsusega ja ulatusega küsimusi.

Ühingu maksud laekuvad osakondade kaudu, kusjuures ühingu nõukogu määrab osakonna käsutusse vähemalt 30% liikmemaksudest, sisseastemaksud ja osakonna üritustest saadud tulud. Erimaksud lähevad ühingu juhatusel käsutusse. Osakonna juhatus vastutab tema käes olevate kutseühingu varade eest.

Osakonnad teatavad aegsasti ühingu juhatusel oma peakoosoleku kokkukutsumise ajast ja saadavad ka ühingu juhatusel ära kirja peakoosoleku protokollist. Ühingu juhatusel nõudel on sama kord kehtiv ka osakonna juhatusel koosolekute suhtes. Ühingu esimehel ja juhatusel liikmel on osakonna organite koosolekul sõnaõigus.

Muus osas on osakonnad üldiselt konstrueeritud samal kujul nagu kohalikud ja ühised kohalikud ühingud ja käesolevas artiklis olemegi üleriigilises ühingu osakondi vaadeldavad üldises käsitluses. Seni, kui ei ole asutatud vähemalt kaks osakonda, täidab neid nõukogu ülesandeid kõigi ühingu liikmete üldkoosolek ja ühingu esimees ja juhatus, vastavalt osakonna esimehele ja juhatusel ettenähtud ülesandeid.

d) Kongress.

Kongress esineb üksnes keskliidu organina, mida võidakse, ei olda aga kohustatud, iga 3 aasta järele kokku kutsuda niisuguste küsimuste arutamiseks, millel on üleriigiline kutseühingute tegevusalane tähtsus.

Kongress on üksnes keskliidu nõuandvaks organiks.

Kongressi päevakorra koostab keskliidu juhatus ja see saadetakse ühes kongressi kutsetega keskliidu liikmeks olevatele organisatsioonidele kätte vähemalt 4 nädalat enne kongressi. Liikmesorganisatsioonidel on õigus 2 nädala jooksul enne kongressi esitada täiendusi kongressi päevakorda võtmiseks. Päevakorda võtmise küsimuse otsustab keskliidu juhatus.

Kongressile saadetavate esindajate üldarvu määrab keskliidu nõukogu, kuid see ei või olla suurem kui 1 esindaja iga liitunud kutseühingu 50 liikmeks oleva töövõtja kohta. Pealeselle võtavad kongressist osa hääleõigusega keskliidu nõukogu liikmed, juhatusel liikmed ning esimees, kui nad ei kuulu kutseühingute poolt saadetud esindajate hulka.

Kongressi juhatab keskliidu esimees või ta asemik.

h) Toimkonnad.

Oma ülesannete teostamiseks võivad peakoosolek või nõukogu koosolek ja juhatus asutada alatisi või ajutisi toimkondi.

4. Tööjõud.

Kutseühingu, selle liidu või keskliidu eesmärkide taotlemiseks võib kutseühingu teenistusse võtta vaid neid hääleõiguslikke kodanikke, kes on poliitiliste süütegude eest kohtulikult karistamata ja kes töötavad alustel, mis on ette nähtud töövõtjate kutseühingute kohta käivais seadusis ja määrusis ning organisatsiooni põhikirjas. Üleriigilise kutseühingu osakondade teenistusse võetavad palgalised kuuluvad üleriigilise ühingu esimehe kinnitamisele.

Liidu või keskliidu esimehe kinnitamisele kuuluvad need liidu või keskliidu liikmeks olevate organisatsioonide teenistusse võetavad isikud, kelle palgad, kas osaliselt või täiel määral tasub liit või keskliit.

5. Likvideerimine.

Kohalik kutseühing, ühine kohalik kutseühing ja üleriigiline kutseühing kuuluvad likvideerimisele, kui ühingu liikmete arv langeb alla 7 või kui vastava otsuse teeb peakoosolek või nõukogu. Liit ja keskliit kuuluvad likvideerimisele, kui liidu liikmete arv langeb alla 2 ja keskliidu liikmete arv alla 3 või kui vastava otsuse teeb nõukogu. Likvideerimise tegelikuks läbiviijaks valib peakoosolek vähemalt 3-liikmelise komisjoni, mille ülesandeks on kõigi organisatsioonide nõudmiste ja kohustuste korraldamine ja varade likvideerimine ning üleandmine. Organisatsiooni ülejäänud vara läheb kutseühingute liidu korraldusse, kui ühing on sellise liikmeks, muudel juhtudel keskliidu korraldusse. Keskliidu ülejäänud vara määratakse töövõtjate kutseühinguliste sihtide taotlemiseks. Üleriigilise ühingu osakonna likvideerimisel selle varad lähevad ühingu juhatusel korraldusse.

Likvideerimise lõpetamisel esitatakse aruanne organisatsiooni või selle liikmeks olnud organisatsioonide juhatusel ja registreerijale asutisele.

Rahvusvahelise kutseühingute liidu kongressilt

Zürichis peeti 5.—8. juulini rahvusvahelise ametiühingute liidu 8. kongress, millest 19 maa ametiühingute keskliidud 106 esindajaga osa võtsid. Samuti oli kongressil esindatud 21 rahvusvahelist kutsesekretariaati 35 delegaadiga. Sõbralikes suhetes ja väljastpoolt RAL olevatest organisatsioonidest oli Lõuna-Aafrika esindatud. Külalistena viibisid kongressil rahvusvahelise tööorganisatsiooni sotsialistlike tööliste internatsionaali esindajad.

RAL-i esimees oma suures avakõnes märkis, et viimase kongressi ajal Londonis oli internatsionaali liikmete arv 14 miljonit, nüüd on liikmete arv kasvanud 19 miljonini. Saksamaa, Austria, Tšehhoslovakkia ja Hispaania kaotused on liikmete arvus tasa tehtud mitte ainult uute keskliitude liitumise kaudu, vaid tugeva liikmete arvu juurekasvu tõttu terves reas riikides. Eriti tervitati P. A. Ühendriikide American Federation of Labouri ja U. Meremaa kutseühingute liitumist internatsionaaliga. Kongressil tehti teatavaks, et Hiina kutseühingute keskliit 503.000 liikmega on just enne kongressi liikmeks vastu võetud. Läbirääkimised kestavad Kuuba ja Tšiili kutseühingute liitumiseks.

Kongressil oli mõningaid läbirääkimisi aruannete juures. Lõpuks kinnitati aruanne esitatud kujul.

Peaküsimusteks osutusid kongressil venelaste vastuvõtmise ja sõja ning rahu küsimused. Inglaste poolt oli tehtud ettepanek, et internatsionaali juhatust kohustatakse venelastele uut ettepanekut tegema internatsionaaliga liitumiseks internatsionaali põhikirja ja teiste määruste alusel. Norralased täiendasid seda ettepanekut sellega, et uuesti esitatakse kutse liitumiseks ka teistele väljaspool RAL-i seisvatele keskliitudele. Küsimuse üle arenes väga pinev vaidlus, mis kestis mitu päeva. Inglased arvasid, et kuna äärmiselt pineva rahvusvahelise olukorra tõttu otsitakse koostööd venelastega poliitilisel ja sõjalisel alal, siis peaks olema võimalik koostöö ka kutseühingute vahel. Inglasi toetasid norralased, mehhiklased ja prantslased. Neile vaidlesid vastu rootslased, daanlased, hollandlased, šveitslased, ameeriklased, belglased ja poolakad, kes leidsid kokku võttes, et vene kutseühingud on diktatuurilise riigiaparaadi osa ja neid pole mingit põhjust internatsionaali vastu võtta. Rootsi esindaja Lindberg arvas, et suured rahvusvahelised poliitilised küsimused ja sõjahädaoht vältimiseks ei piisa kutseühingute jõust. Seda peavad suured demokraatlikud maad teiste vahenditega tegema. Ameeriklased lubasid venelaste vastuvõtmise puhul võtta kaalumisele oma organisatsiooni edasijäämise internatsionaali. Kõige suurema huviga oodati vene naabrite, poolakate, seisukohti. Poolakas Zdanovski deklareeris, et ka poolakad on venelaste vastuvõtmise vastu. Küsimus ja inglaste ning norralaste resolutsioonid anti komisjoni. Pärast komisjoni aruannet tekkisid uuesti sõnavõttud venelaste vastuvõtmise ümber, kuid

lõpphääletusel lükati inglaste ettepanek 46 häälega 37 hääle vastu tagasi. Inglaste ettepaneku tagasilükkamise poolt hääletasid Belgia, Daani, P.-A. Ühendriikide, Soome, Luksemburgi, Palestiina, Hollandi, India, Poola, Rootsi ja Šveitsi esindajad, kuna inglaste ettepaneku poolt hääletasid Prantsuse, Suurbritannia, Mehhiko ja Norra esindajad. Siis tuli hääletamisele Ameerika esindajate ettepanek, mille järele kongress asus Oslos peetud RAL nõukogu seisukohale venelaste mittevastuvõtmise suhtes. Selle ettepaneku poolt anti 60 häält, kuna Mehhiko 6 häälega oli vastu, Prantsusmaa ja Norra 18 häälega ei võtnud hääletamisest osa. Mehhiklased nõudsid enne seda Oslo nõukogu koosoleku otsuse tühistamist, kuna nõukogul polevat õigust sellaseid otsuseid teha. See ettepanek ei leidnud tähelepanu, kuna leiti, et Oslo nõukogu otsus on põhikirja kohane.

Daani, Rootsi, Norra ja Soome tegid ettepaneku, et RAL-i sotsiaalpoliitilist tegevust tuleb eriti välja arendada ja sel alal kõiki tähtsamaid muudatusi jälgida ja vastavalt sellele revideerida põhjalikult RAL-i poliitikat. Selleks tehti ettepanek vastava komitee valimiseks. Ettepanekud võeti vastu ja sotsiaalpoliitilisse komiteesse valiti Lindberg Rootsist, Hicks Inglismaalt ja Weber Šveitsist. Pealeselle võtavad komitee tööst osa kaks internatsionaali juhatuse liiget.

Kongress otsustas liikmemaksud endisteks jätta ja järgmise kongressi koha määrab juhatas.

Internatsionaali esimeheks valiti Walter M. Citrine ühel häälel tagasi. Samuti valiti ühel häälel tagasi abiesimehed Jacobsen, Jouhaux, Kupers ja Mertens, peasekretär Schevenels ja teine sekretär Stolz. Uueks abiesimeheks valiti Meister Šveitsist ja kuuenta abiesimehe koht otsustati juure luua ning anda see koht ameerika kutseühingute esindajatele.

Kongressil esines Mertens ettekandega majanduskriisi vastasest võitlusest ja ettevõttevõimekuse tarvitusele võtmisest, tööpuudusest ja tööaja lühendamisest, kusjuures ta märkis, et tööliste esindajad tõstavad 40-tunnilise töönädala küsimuse uuesti esile igal võimalikul soodsaimal juhtumil.

Selles küsimuses võeti vastu pikem resolutsioon, milles märgiti, et maailmamajandus on arenenud sõjamajanduse suunas. Rahvahulgad peavad kandma suurt relvastuskorimat. Kui relvastuskavad teostuvad, seisab maailm uue majandusliku tagasilöögi ees ka siis, kui sõda ei tule. Selleks tuleb olla valmis ja koguda majanduslikke tagavarasid suurteks ühiskondlikeks töödeks ning otsida RAL-i kavade kohaselt teisi vahendeid kriisi tulemuste pehmemendamiseks.

Jouhaux käsitas oma tuntud temperamendiga aktsiooni plaani rahu kindlustamiseks, leides, et ilusate sõnadega ei suudeta katastroofi ära hoida. Ka selles küsimuses võeti vastu pikem resolutsioon, milles tervi-

tatakse demokraatiate seisukohta, et tulevikus ei taluta enam ühtki vägivaldset vallutamist. Kõik esile kerkivad konfliktid tuleb lahendada rahulikult läbirääkimiste teel.

Internatsionaali juhatust kohustati pinevalt jälgima rahvusvahelisi sündmusi ja informeerima liitunud organisatsioone ning võtma tarvitusele kõik vahendid, et vältida katastroofi. Resolutsioonis tervitati president Rooseveldi algutatud rahvusvahelise konverentsi kokkutsumiseks, millest kõik rahvad osa võtaksid ja kus õigusluse alusel tuleksid lahendamisele majanduslikud, rahanduslikud ja asumaade küsimused. Liitunud organisatsioonidele tehti ülesandeks oma valitusi selleks mõjutada, et nad nõustuksid selles konverentsist osa võtma.

Edasi võeti vastu resolutsioonid rassilise,

usulise ja maailmavaatelise tagakiusamise vastu ning avaldati hiina rahvale sümpaatiat kangelasliku heitluse puhul Jaapani imperialismi vastu.

E. Kupers käsitas kutseühingute taktikat ja poliitikat ning nende asendit praeguses riiklikus korras. Kuna see küsimus oli väga suure praktilise tähtsusega ja mõeldud peamiselt sõnavõtude esilekutsumiseks, kus vastavate maade esindajad oleksid omalt poolt võinud selgitada lähemalt valitsevat olukorda ja uusi suundi, siis ei jõutud aja puudusel seda olulist küsimust käsitleda, kuna aeg oli läinud suurelt osalt venelaste küsimuse arutamiseks. Lindbergi poolt tehti ettepanek, et see küsimus võetaks põhjalikule kaalumisele tuleval aastal kokkutuleva internatsionaali nõukogu koosolekul.

J. M.

Kutseühingute esindajate nõupidamine

Kutseühingute tegelaste soovil kutsus töölistekoja juhatus esmaspäeval, 31. juulil, kokku üleriikliku ulatusega kutseühingute nõupidamise küsimuste arutamiseks, mis tekkivad seoses kutseühingute seaduse ellurakendamisega. Nõupidamisele ilmusid ka mitme Tallinna ja provintsi ühingu esindajad. Esindajaid tuli kaevandustest, Tartust, Pärnust, Narvast ja mujalt. Koos oli üle 50 esindaja. Uued normaalpõhikirjad ja ühingute ümberregistreerimise küsimused tekitasid clavaid läbirääkimisi, kus põhjalikult valgustati uuest olukorras tingitud praktilisi ja põhimõttelisi raskusi. Ühel häälel võeti vastu järgmine resolutsioon:

„Üleriikliku ulatusega kutseühingute nõupidamine 31. juulil 1939. a. asub kutseühingute normaalpõhikirjade avaldamise puhul järgmistele seisukohtadele:

Kutseühingulise liikumise terve ja tugeva arengu alusena on ka edaspidiselt vajaline liikmeskonna tõhus järelevalve oma valitud organite üle. Liikmeskond peab olema ka edaspidi kaitstud juhtide ja keskorganisatsioonide äranägemisel omavoli vastu. Kuigi uued põhikirjad ei ole nende nõuetega kooskõlas, on kõikide vabakutseühinglaste kohuseks hoolitseda selle eest, et need põhimõtted ei kannataks põhikirjade tegelikul ellurakendamisel.

Nõupidamine kahetseb, et põhikirjade valmistamisel pole arvestatud vabakutseühingute seisukohti ega ole neile võimaldatud oma ettepanekute kaitsemist ja põhjendamist ning loodab, et vähemalt seaduse ja põhikirjade rakendamine, eriti kutseühingute ümberregistreerimine, areneb kutseühingulise isetegevuse alusel vastavalt liikmeskonna tahtele ja organisatsioonilise arengu eluliste vajadustele.

Selleks on eriti vajaline, et kõrvale jäetaks kõik kunstlikud ja väljastpoolt pealesurutud kavad ning et kutseühingute struktuuri ja tegevusulatuse kujunemisel oleks ainuüksi mõõduandev ühingu eneste tahe ja nende vastastikused kokkulepped.

Uute põhikirjade registreerimine peab sündima ühingute eneste poolt nende praeguste

juhatuste kaudu; kõiki väljastpoolt tulnud registreerimiskatseid tuleb käsitada paralleelühingute asutamisenä.

Normaalpõhikirjade avaldamisega peab Kutseühingute Keskliit uuesti kujunema ühingute ja nende liitude vaba liitumise alusel. Nõupidamisele on arusaamatu, miks suurendab Keskliidu ajutine juhatus maksimumini oma liikmete arvu, kuna vabakutseühingulise põhimõtte jaluleseadmine eeldab, et valitsusvõimu poolt määratuna ei saa ajutine juhatus osa võtta põhikirjakohaste organite kujunemisel. Nõupidamine on seisukohal, et vastu võetava ülemineku kindlustamiseks peavad Keskliidu kujundamise enda kätte võtma tugevad ja elujõulised üleriiklikud kutseühingud.“

Nõupidamine pidas veel vajaliseks, et kutseühingute ümberregistreerimisel nende liikmed oleksid vähimalt alguses vabad staazinnõudest, et oleks kindlustatud kollektiivlepingute pidevus, et avaldataks seaduses ettenähtud töövõtjate ühingute kohaliku liidu normaalpõhikiri ning et üleriiklike ühingute kõrval oleks võimalik ka iseseisvate kohalike ühingute asutamine samas tööharus või kutsealal.

Peeti vajaliseks eeltoodud seisukohtade energilist kaitset kõikide organisatsioonide poolt.

11. aug. s. a. käis kutseühingute esindajate delegatsioon sise- ja sotsiaalministri jutul, tehes ministrile teatavaks 31. juulil toimunud kutseühingute esindajate nõupidamisel vastu võetud seisukohad.

Sotsiaalminister seletas tööliste esindajaile, et uued normaalpõhikirjad sisaldavat aluseid, mis on kehtimas teistes maades, ja taotlevad trade-unionistlikke seisukohti. Keskliit peab ümberkorraldamise lõpule viima ja aset andma uuele valitavale keskliidu juhatusele. Ühingu ümberkorralduses tuleb arvestada ka keskliidu ajutise juhatuse seisukohti. Kohalike kutseühingute keskliidu normaalpõhikiri avaldatakse hiljem, kuna esialgu tuli kiirustada tähtsamate kutseühingute põhikirjade avaldamisega.

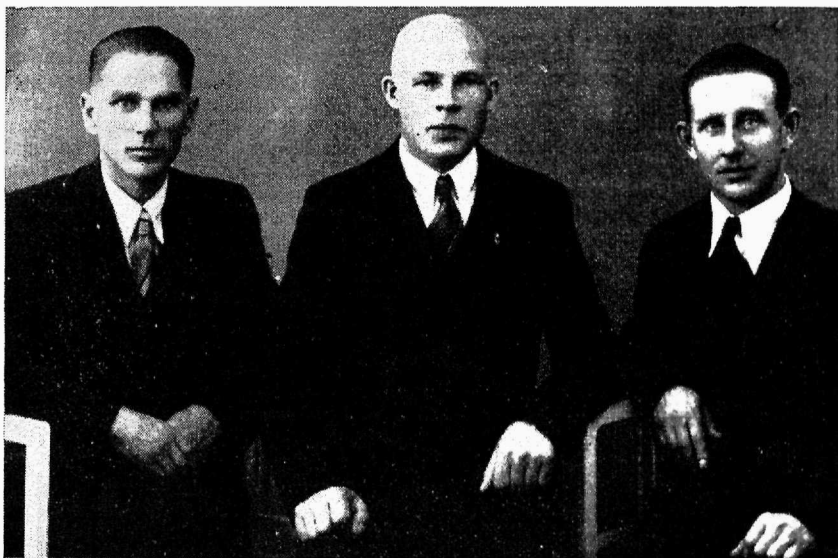
Kutseühingute ümberkorraldamiseks antav tähtpäev tuleb neil päevil ministritevahelises komisjonis kindlaksmääramisele.

Siseministri abi Tuulse juures juhtis delegatsioon tähelepanu sellele, et normaalpõhikirjade koostamisel pole arvestatud kutseühingute soove, mis võib tekitada raskusi kutseühingute arengule. Min. Tuulse rahustas tööliste esindajaid ja seletas, et sel alal pole mõeldavgi raskuste tekitamine kutseühingutele. Kutseühingute hõlpsamaks registreerimiseks oleks vaja põhikirjad kutseühingute juhatuste poolt alla kirjutada ja registreerimisele toimetada. Ei saa kõnet olla, et keskliidu ajutise juhatuse koopteeritud liikmed avaldaksid mõju uue keskliidu kujundamisel. Ministrit huvitas

veel staaži küsimus kutseühinguis. Ühingute esindajad palusid staaži ära jätta. Min. Tuulse lubas neid seisukohti arvestada ja leidis, et paljudes küsimustes tööliste esindajate vaated ühtusid tema omadega, nagu kollektiivlepingute kehtivusele jätmise uute registreeritavate kutseühingute ja tööandjate vahel. Samuti lubas ta silmas pidada ühingute liitmisel ja lahutamisel eluliste kutseühingute huvisid ja neid alles jätta.

Ministri seletustest järeldub, et ministeeriumides on valmimisel kutseühingute uute normaalpõhikirjade ülemineku määrused. Sealjuures tulevad ühingud registreerimisele juhatuste ettepanekul sellekohase vormi kohaselt, ilma peakoosolekuid kokku kutsumata.

Ülevaade Tööliskoja tegevusest

Tööliskoja Tartu esinduse juhatus. Vasakult: A. Laane, esimees O. Koplus ja sekretär A. Lotamõis.

Koja sotsiaalpoliitilised algatused ja sammud tööliste kaitseks.

Eesti-Saksa kaubandusliku kokkuleppe puhul esitas Tööliskoda majandusministriile märgukirja, milles avaldatakse kartust, et seoses tekstiilkaupade lisakontingendi lubamisega Saksamaale võib väheneda Eesti tekstiiltööstuse töömaht, eriti veel, kui Eesti-Saksa kokkuleppele peaks järgnema samasuunaline kokkulepe ka Ingliseaga. Kuna me elame reguleeritud majanduse oludes, peaks olema riigivõimu üheks tähtsaimaks eesmärgiks ära hoida liig järsud võnked tööturul. Juba rationaliseerimise katsete puhul on Tööliskoda korduvalt juhtinud riigivõimu tähelepanu, et

tekstiiltööstuse töömahu vähenemise puhul ei vabane tööjõudu teistele tootmisaladele, seda enam, et vallandatakse peamiselt vanemad töölised, kes võivad sattuda väljapääsmatusse olukorda. Teiselt poolt, kuigi Eesti-Saksa kaubanduses on kuhjunud erakorraliselt kõrge saldo meie kasuks, s.t. et Saksamaa ostab meilt võlgu, ilma et meil oleks lähemas tulevikus kuigi palju lootust nende võlgade kättesaamiseks, ei lähe ka Saksa tekstiilimport selle võla kätteks, vaid selle tasuks Saksa ostab meilt 3-kordse summa eest elussigu, suuredades seega oma võlasummat veelgi. Seniste kogemuste kohaselt ei selgu rahvamajanduslik kasu sellest tehingust, kuna seamüüjale minev raha ei laeku Saksast, kes neid sigu

tarvitab, vaid seda peab lõppude-lõpuks $\frac{2}{3}$ ulatuses tasuma Eesti maksumaksja kodanik ise.

Märgukirjas avaldatakse soovi, et Eesti-Saksa täiendav kaubanduslik kokkulepe jääks ratifitseerimata, et majanduspoliitilised samud, mis võivad tõsiselt mõjutada tööturu olukorda, astutaks vaid pärast nende igakülgselt kaalumist tööliskonna esindajate osavõtul; eriti rõhutatakse vajadust kiires korras asuda sotsiaalpoliitiliste reformide, ja nimelt vanaduse, invaliidisuse ja tööpuuduse vastu kindlustamiste teostamisele, mis kaitseksid töölisi konjunktuuriliste ja majanduspoliitiliste tagasilööke puhul.

Majandusminister, tutvudes märgukirja sisuga, ütles Tööliskoja esindajale, et Eesti-Saksa kokkuleppe täitmisel püütakse vältida Eesti tekstiiltööstuse töömahu vähenemist, tarbe korral soodustades Eesti tekstiilkaupade ekspordi tõusu.

Tarbeainete tagavarade sunduslik soetamine. Majandusministri juures käis koja nõunik A. Renning, et selgitada ministriumile kavatsusi tarbeainete tagavarade sundusliku kogumise asjus üksikmajapidamistes. Kuna ajakirjandus avaldas sellekohaseid teateid, tekitas see tööliskonnas rohkesti arusaamatusi, kuna sunduslik lisakulu on töölise madalate palkade juures küllalt suur ja paljudele üle jõu käiv. Majandusminister ütles, et ta ei poolda neid kavatsusi ja kõne alla võib tulla vahest ehk sunduslik soola tagavara hoidmine üksikmajapidamistes, kuna laos seistes sool võib saada niiskeks ja laokulud selle odava artikli juures oleksid liiga kõrged, kodanikele aga peaks see ülesanne olema jõukohane.

Töölise vallandamine Ubjas. A.-s. Port-Kunda Ubja kaevanduses vallandati hiljuti ligi 200 töölisi, s. o. $\frac{2}{3}$ töölise üldarvust. Vallandatute hulgas on ka vanemad töölised 50—60 a. vanuse piirides, kes enamasti kauemat aega on olnud ettevõtte teenistuses. Kuna nii ulatuslik töölise vallandamine asetab neid, eriti vanemaid töölisi, raskesse või koguni väljapääsmatusse seisukorda, pöördus Tööliskoda Sotsiaalministeeriumi poole, et ministrium püüaks ettevõtte juhatus mõjutada vanemate töölise tööle jätmiseks või neile uue töö leidmiseks või äärmisel juhul neile pensioni määramiseks.

Ministeeriumis lubati küsimust kaaluda.

Kutseühingute normaalpõhikirjad.

Sotsiaalministri määrusena on Riigi Teatajas avaldatud kutseühingute uued normaalpõhikirjad, mis hakkasid kehtima avaldamisega. Seega võib alata kutseühingute uute põhikirjade registreerimine, kuigi selle lõpp-tähtaega ei ole veel määratud. Tööliskoda las kis trükkida kohaliku ühingu ja üleriigilise ühingu põhikirjad registreerimiseks sobival kujul. Põhikirjad on saadaval koja büroos (Tallinn, Toompuiestee 17-a) bürootundidel (kl. 9—15, laupäeviti 9—14, esmaspäeviti ja neljapäeviti veel kl. 17—19), samuti saadetakse põhikirjad välja kirjaliku nõude peale. 1 eksemplari hind on 15 senti. Kirjaliku nõude puhul võib tasuda postmarkides. Registreerimiseks on vaja esitada 3 põhikirja eksemplari.

Esindus Tööoskusametites.

Tööliskoda esitas Haridusministeeriumile kutseühingute poolt kojale teatatud kandidaadid tööstusliku kutseoskuse nõukogusse ja tööoskusametite alatiste eksamikomisjoni liikmete kohale.

Kuna mõnes tööharus kojale kandidaate eksamikomisjoni liikmete kohale pole esitatud, otsustas koja juhatus täiendavalt kutseühingult kandidaate nõutada.

Koja Büroo

on 1. sept. s. a. alates jälle avatud igal äripäeva õhtul, peale laupäeva, kella 17—19-ni.

Koja valijate koosolek.

Tööliskoja korraldusel toimub neljapäeval, 31. aug. s. a., kell 19 õhtul Töölismuusika Ühingu saalis Pärnu mnt. 41 Tallinnas ülelinnaline Tallinna töölisanemate ja koja valijameeste koosolek.

Päevakorras on:

- 1) Tööliskoja tegevus töölisanemate keskusena — J. Kurvits, Tööliskoja esimees.
- 2) Töölise olukorra parandamine ja Tööliskoda — L. Metslang, koja peasekretär.
- 3) Tööliskoda ja riigivõim — O. Koplus, koja revisjonikomisjoni ja Tartu esinduse esimees.

Välismaalt

Uus puhkeaja seadus Belgias.

Uue puhkeaja seaduse järgi saavad Belgias puhkust peale tööstustöölise ka maa-, metsa- ja aiatöölised, kellele jaoks on antud erimäärused. Puhkuse andmine on tehtud sunduslikuks kõigile käsitšile. Töölisele antakse puhkust üks päev iga kalhe kuu kohta ühe ja sama tööandja juures töötamisel. Puhkuse

ajal maksetakse töölisele palka selle järgi, kui palju ta teenis päevas enne puhkusele minekut, kusjuures võetakse arvesse ka naturaaltasud. Puhkeageade kindlaksmääramisel lepitakse poolte vahel kokku. Puhkuse saamise ja tasude kohta peetakse läga töölise jaoks erilist raamatukest, mis tuleb säilitada aasta läbi avaliku kontrolli teostamiseks.

Töölisühitegelaste ekskursioon.

Tööliskoja ja ETK ühisel korraldusel toimus 12. ja 13. augustil s. a. ühistegevusosaldustele 2-päevane õppe-ekskursioon omnibusega Ida- ja Põhja-Eestisse. Ekskursioonist võttis osa kätiste ja organisatsioonide esindajatena 55 inimest, peamiselt töölisvanemaid ja Tööliskoja valijasmehi.

Tallinnast sõideti välja laupäeva hommikul kell 6.30 sihiga Jägala — Järva-Jaani — Jõgeva — Mustvee — Iisaku — Jõhvi ja Narva-Jõesuu, kus ööbiti. Peatustel tutvuti ühis-kauplustega.

Pühapäeva hommikul sõideti Narva, kus tutvuti tarvitajateühingu „Tulu“ moodsa leivatööstusega, vaadati linna ja Kreenholmi koske. Käidi ka Eesti-Vene piiril.

Tagasiteel sõideti läbi Türamäelt, peatuti Orul, kus tutvuti looduslikult kauni lossi üm-

rusega. Kohtla-Järvel käidi kohaliku töölisnõukogu juhtimisel allmaa kaevandustes. Kundas oli samuti kohaliku töölisnõukogu vastutulelikkuse tõttu võimalik tutvuda tsemendivabrikuga ja tsemendi valmistusega. Tallinna tagasi jõuti pühapäeval kell 23.30.

Üle 600-kilomeetrilise marsruudi tõttu oli osavõtumaks sõiduraha arvel kr. 6 isikult, kuna täielise toitluse ja ööbimise kulud N.-Jõesuus, mis olid ligikaudu võrdsed sõidukuludele, kandsid sõidu korraldajad. Meelelahutuse eest sõidu ajal hoolitses keegi kaassõitjaist oma akordeoniga.

Ekskursiooni ülesandeks oli pakkuda usaldusmeestele teatud vastutasu senise kaastöö eest, laiendada nende silmaringi, süvendada ühistunnet ja lõpuks ergutada neid veelgi suuremale aktiivsusele töölise ühistegevuse arendamises. Loodetavasti ka täitis ekskursioon selle ülesande.

Kätiste elu

Tallinn

Krullis rikutakse tükitöö hinnakirju.

A.-s. Franz Krulli vabrikus valmistatavate massartiklite kohta on pandud kehtima töökaitseinspektori poolt kinnitatud tükitöö hinnakirjad. Sellest hoolimata on kätise juhatuse vähendanud tükitöö hindu, põhjendades seda töö mehhaniseerimisega.

Töölised olid sunnitud tükk aega töötama kärbitud tasudega.

Töölised pöördusid tööinspektori poole, kes soovitas töölisele edasi töötada seni ametlikult kehtivate tükitöö hindade järgi, kuni vabriku valitsuse poolt pole esitatud ega kinnitatud uut tariifi. Sellest teatas tööinspektoriabi ka vabriku valitsusele.

Töölisvanem teatas vabriku valitsusele, et töölised töötavad edasi ainult kehtiva hinnakirja alusel. Vabriku valitsus ütles aga tõrkvatele töölisele töölepingud üles.

Sündmus on tekitanud vabriku tööliskonnas suurt pahameelt ja töölised ootavad, et vastavad võimud sellele tõhusalt vahele seavad ning vastavate seaduste ja määruste täitmist nõuavad.

Valitsuse võimude poolt on toonitatud, et ratsionaliseerimine ja mehhaniseerimine ei tohi enesega kaasa tuua palga vähenemist, vaid töölised peavad osa saama toodangu tõusust. Antud juhul näeme aga otse vastupidist. Toodang on tõusnud mehhaniseerimise tõttu 116%, palk aga langenud päevas tükitöö tasude vähendamise tõttu 4,8 kroonist 4,2 kroonini.

Valamise osakonnas korraldati ümber keskkütte radiaatorite vormimine, võttes tar-

vitusele vanade masinate asemele välismaalt muretsetud tehniliselt viimistletud masinad.

Endiste sisseseadeteiga suutis tööline 8 tunni jooksul valmistada 24 radiaatorit, nüüd aga 28. Töö tootlus tõusis 116%. Varemalt makseti töölisele radiaatori eest 20 senti, nüüd aga kõigest 15 senti. Sellega tööline saab suurenenud tootluse juures endise 4,8 krooni asemel 4,2 kr.

A.-s. E. Destillaadi tööstuses

toimub juba pikemat aega töölise palgamaksmine väga korratult. Kuigi palgad üldiselt on väga madalad, ei saa töölised sedagi palgapäeval korralikult kätte. Sageli tuleb leppida vaid mõne üksiku krooniga n.-õ. hinge sees hoidmiseks. Puudub ka töölisvanem, kes võiks asja korraldada. Tuleb märkida, et töölisvanema puudumises on töölised ka ise süüdi, kuna nad lasksid endid tööandjast mõjutada ega võtnud töölisvanema valimistest osa, kui need korraldati. Seda viiga võib aga veel parandada ja seda tulekski teha uute valimiste korraldamisega.

A.-s. Globuse saapatööstuses

alustati tööga pärast ühekuist seisakut 24. juulil s. a., kusjuures umbes 14. endist töölise jäi vära-taha, nende hulgas ka üks töölisnõukogu liige. Teised 2 töölisnõukogu liiget said küll tööle tagasi, kuid nende volitusi ei tunnistanud põhjendusega, et kätis seis isis üle kuu aja. Kuna kõikjal, kus puudusid töölisvanemad, olid käimas Tööliskoja valijasmeele valimised ühenduses eelolevate Tööliskoja valimis-tega, siis kutsus ka a.-s. „Globuse“ juhatuse kokku töölise koosoleku valijasmeele valimiseks, millest aga kvoorumis puudusel ei tulnud midagi välja. Samal ajal algatati tööliste endi poolt uue töölisnõukogu valimised,

mis viidigi nahatöölise ametiühingu ja Tööliiskoja kaastoimel läbi. Töölisnõukogusse valiti tagasi endised t.-nõukogu liikmed E. Suits ja P. Pihlak, kuna uue liikmena pääsis sisse R. Jegorov. Asemikeks jäid J. Ventsel, R. Joakit ja V. Kuris.

Tallinna linna käitistest.

Linna käitistes maikuu jooksul peetud tööliste üldkogu koosolekul vastuvõetud palganõudmised, milleks üldiseks nõudmiseks oli tõsta 5 sendi võrra kõikide tööliste tunnitähtsusi, esitasid tööliste nõukogud vastavate linnanõunike kaudu linnavalitsusele.

Nüüd on saanud kõigile nõukogudele ühtlane vastus, milles linnavalitsus vastavate krediidide puudumisel palgakõrgenduse nõudmised on rahuldamata jätnud. Ainult ehitusosakonna töölisnõukogule saadetud vastuses on juure lisatud, et kui esitatakse „möödukamad nõudmised“, siis need võiksid kaalumisele tulla. Missugused need „möödukamad nõudmised“ siis peaksid olema, ei ole vastuses tähendatud.

Vastavate töölisnõukogude seletuse järgi olevat tööliste nõudmised väga mõõdukad ja põhjendatud.

1933. a. 18. jaanuaril linnavolikogu vähendas tööliste palku kriisi ajast tingituna ajutiseks 10% võrra, alates 1. veebr. 1933. a.

Linnavalitsus pani kehtima 10. aprillil 1933. a. uued tunnitähtsused alam- ja ülemmäärad, millega tööliste tunnitähtsusi vähendati veelgi, keskmiselt 3%.

Palgavähendamine 1933. a. oli „ajutine“, kuni volikogu sellekohase korralduseni. 10. märtsil 1939. a. linnavolikogu võttis vastu ühel häälel sooviavalduse, et linnavalitsus kaaluks võimalusi tööliste ja teenijate palgade tõstmiseks. Sellega on ka volikogu oma taht väljendanud endise otsuse muutmiseks.

Kui nüüd töölisel, lootuses, et kõik talkistused on kõrvaldatud, esitasid palgakõrgendamise nõudmised, siis oli täiesti ootamatult see, juba töölistele nii kuulsaks saanud lakooniline vastus „Krediidi puudumisel rahuldamata jätta“. Ometi on majanduse tõusuga tõusnud ka linna sissetulekud kõigist allikaist, samuti ka linna ettevõtteist.

Palgakõrgendamise rahuldamata jätmise põhjusena on aga ette toodud linna juhtivate tegelaste poolt mitte üksi krediidi puudumist, vaid et riigi valitsus ei soovivat, et tõstetaks omavalitsuse tööliste palku, vastavad kõrgendatud palgade krediidid eelarves ei leidvat kinnitust vastava ministereiumi poolt jne. Seega linnavalitsus peab kinni pidama valitsuse palga- ja majanduspoliitikast.

Töölistele on need põhjused küll arusaamatud, sest mitmed valitsuse esindajad on avalikult deklareerinud, et tööliste reaalpalgad ei tohi langeda majanduse tõusust tingitud elukalliduse tõttu.

Et asjas selgusele jõuda, on töölisnõukogud otsustanud pöörduda majandus- ja sotsiaalministri poole, sest kui vastab tõele, et valitsuse palgapoliitika on põhjuseks, et linna

tööliste palgade parandamise katsed jäetakse rahuldamata, siis on tööliste seas maad võtmas arvamine, et see võib avaldada oma mõju ka töötülide komisjoni otsusele, kus praegusel korral kõigi linna ettevõtete töötülid on lahendada.

*

30. juunil tuli töötülide lahendamise komisjoni arutusele elektriijaama-, gaasi-veevärgi, tramm- ja ehitusosakonna käitiste töötüli.

Lepituse protseduur ei annud tulemusi.

*

Linna trammis kerkis ühenduses palgakõrgendamise nõudmisega üles tööaja pikendamise küsimus trammijuhtidele ja konduktoritele. Nimetatud tööliste tööaeg, mis kestab kahes vahetuses keskmiselt 9 tundi päevas või keskmiselt 43—45 tundi nädalas, on kehtiv alates tööaja seaduse väljakuulutamisest. Tähendatud seaduse alusel on normaalse tööpäeva pikkus 8 tundi ja enam tehtud aeg loetakse ja tasutakse ületundidena, mille tegemiseks peab nõutama vastava loa. Seadusega lubatud ületundide norm oleks ületatud siis, kui tähendatud töölisel oleksid töötanud 6 päeva nädalas. Siis pandi kehtima eelpooltähendatud 5-päevane tööaeg, kus igale 5-päevasele töötamisele järgnes kaks puhkepäeva.

Nüüd esineti töölisnõukogule ettepanekuga, et on võimalik minna üle 6-tööpäevasele nädalale, seega oleks võimalik töölistel saada palgakõrgendust!

Selle küsimuse otsustamiseks töölisnõukogu kutsus kokku 9. juunil trammiliiklemisala tööliste erikogu koosoleku. Koosolek, mis oli väga rohkearvuline, otsustas üksmeelselt mitte nõustuda sellase „palgakõrgendusega“ tööaja pikendamise näol.

Ehitusosakonna käitises toimusid juunikuus töölisnõukogu ümbervalimised. Valituks osutusid: J. Puhkur, J. Pajuma ja J. R. Valliste.

Tööliste arv ehitusosakonna käitises on käesoleval aastal niivõrd vähenenud, et töölisnõukogu liikmete arv vähenes endise nelja pealt kolmele. See on tingitud asjaolust, et rohkem töid antakse ettevõtjatele, kuna linna kätte jäävad jooksvad tööd ja need, mida ettevõtjad ei soovi teostada.

Tartu

„Tav'i“ töötüdis saavutati kokkulepe.

„TAV'i“ tööliste üldkogu koosolekul, mis toimus 14. V 1939. a., võeti vastu otsus esineda palganõudega käitise juhatusel.

Otsuse kohaselt nõuti kõigi tööliste tunnitähtsuste tõstmist 2 sendi võrra, siis veel palgade alammäärat tõstmist naistöölistel senise 16 snt. asemel 18 snt, tunnis ja meestöölistele senise 23 snt. asemel 25 snt. tunnis. Pealeselle nõuti tükitöö hindade tõstmist.

Koha peal on see viinalugu tekitanud elavat kõneainet. Juriidiliselt aga puudub tööandjal igasugune alus viinahinna katteks palgast mahaarvamiste tegemiseks.

Pärnu sadamatöölise muredest.

Pärnu sadamatöölised on enamikus organiseeritud kutseühingu ümber, moodustades selle kaudu kindla ja teadliku tööliiskonna Pärnu linnas. Tänu sellele on sadamatöölistel võimalik olnud juba rea aastate eest saavutada kindlad tööd tariifid ja paremad töötingimused. Osalt on need tariifid ja töötingimused isegi paremad Tallinna sadama omadest. Nii, näiteks, laevade laadimisel kui ka lossimisel eestöölise palk maksetakse mitte tööliste teenistuse kogusummast, vaid arvestatakse juure kontori poolt. Paremused ilmnevad üksikute artiklite hindade juures. Praegu pole Pärnus küll mingit kirjalikku ega sunduslikku töötariifi, kuid laevakontorid siiski peavad kinni juba paari aasta eest lepitud tariifist.

Raskusi uue tariifi loomiseks on palju. Eeskätt aga häirib sadamatöölisi järgmine asjaolu: Pärnu sadamakapteni juures võib registreeruda iga Pärnu linnas või ümbruskonnas elav tööline. Seetõttu on palju töölisi, kelle ülalpidamine ei olene mitte sadamatööst, registreerinud end kapteni juures kui sadamatöölised. Nende hulgas on palju põllutöölisi ja sootuks teiste alade mehi. Kui nüüd sadamatöölised tahavad alustada aktsiooni oma töötariifide läbiviimiseks, siis peavad nad töötülide lahendamise seaduse alusel kutsuma kokku sadamatöölise üldkoosoleku. Kui selle koosoleku kvoorumi moodustaksid vaid sadamas töötavad sadamatöölised, siis oleks kõik korras. Kahjuks aga kohalik tööinspeksioon on seletanud, et kvoorumi mõiste alla tuleb lugeda vähimalt pool sadamakapteni juures registreeritud töölisi. Seda on juba puhttehniliselt võimatu läbi viia — igaks juhaks registreerunud isikud pole huvitatudki tulema koosolekule, olles mujal tööl. Sellane tööinspeksiooni seisukoht on vastolus Tallinna sadama kohta tehtud otsusega, kuna viimases loeti kvoorumi hulka vaid eelmisel tööpäeval tööl olnud töölised. Võimatu olekski kokku ajada Tallinna sadamas registreerunud 2000 töölisi, kui sellest arvust vaid kõige rohkem 600—700 käib sadamas tööl.

Teine suurem mure on ruumidega. Sadamat loetakse elusooneks, aga töölised peavad oma aega veetma kusagil majahoovides või

tänaval. Sadamakapteni poolt pole võimaldatud sadamatöölisele ühtki ruumi ning seda pole tehtud ka laevakontorite poolt. Nii tuleb oodata tööd lahtise taeva all — sajus või lumes. Sadamatöölised ongi pöördunud Vee- teede Talituse poole ruumide saamise asjas, aga sealt vastati, et selleks puuduvad krediidid. Vahest võiks selle asja üle kõnelda tuleval aastal. Oleks hädasti vaja, et sel alal luuakse kord. Iga tööstus võimaldab oma tööliste vajalised kooskäämise ruumid, ka sadamal peaksid need olema. Linnavalitsus ongi võimaldanud sellekohase chitusplatsi ja annab tasuta maja plaani, on vaja ainult raha maja materjalide ostmiseks ja maja ehitamiseks.

Muuseas on linnavalitsus osutanud vastutulekut seekaudu, et koolidest ärakorjatud juturaamatud — arvult 2000 köite ümber — tahetakse anda sadamatöölise raamatukogule avalikuks kasutamiseks. See oleks tänuväärne samm linnavalitsuse poolt ja aitaks kaasa tööliiskonna hulgas raamatute levikule.

Sadamatööliline.

Kehra tselluloositehase

töölise üldkoosolek 119 töölise osavõtul peeti 21. juulil s. a.

Koosolekut juhatas E. Enok, protokolliid K. Padrik ja V. Püve.

Töölisnõukogu aruande kandis ette nõukogu esimees J. Kübarsepp. Aruandest selgus: töölisnõukogu poolt on Anija vallavalitsusele saadetud protest Kehra tööliiskonna ebaõiglaselt kogukonnamaksuga maksustamise pärast, mis on vallavalitsuse poolt tagasi lükatud. Kuna aga maksustamise menetluses leidub ebatäpsusi, pöördus nõukogu maavalitsuse poole asja selgitamise palvega. Edasi aruandja käsitles käitises ilmnenud väärnähte töötervishoiu ja -tingimuste alal.

Palgaküsimuses koosolek otsustas, arvestades kohapealset eriti kõrget olukallidust ja asjaolu, et käitise kandevõime võimaldab palgkade parandamist, nõuda palgkade tõstmist 3—7 snt. tunnis. Nende nõudmistele läbiviimiseks alustatakse tööüli.

Koosolekul arutati läbi käitise juhatuse poolt esitatud lepingu kava töölisele chituskruntide müümise kohta. Leiti, et lepingu tingimused on töölisele täiesti vastuvõetavad. Töölisnõukogule tehti ülesandeks koostada omalt poolt vastuvõetav lepingu tekst.

Mitmesugust

Kutseühinguist

Parketitöölised said kollektiivlepingu.

Ehitus- ja puutöölise ühingu parketitöölise osakonnal õnnestus sõlmida tööandjatega pikemate läbirääkimiste tulemusena uus ja parem kollektiivleping. Lepingule lisandatud tükitööde hinnakirja järele tõusis töötasu mõnel alal õige tunduvalt, osas tööliikides jäid endised tasud püsima. Leping saavutamise

eel käis üle 8 nädala kestnud tööseisak, kus töölised ütlesid oma töölepingud üles.

Plekksepad nõuavad kollektiivlepingut.

Praegu on käimas läbirääkimised plekksepatöösturite ühingu ja ehitus- ja puutöölise ühingu plekkseppade osakonna vahel uue kollektiivlepingu sõlmimiseks. Mõlemad pooled

on kollektiivlepingu sõlmimisega nõus ja on koostanud omalt poolt kollektiivlepingu kavad ja üksikasjalised tükitöö hinnakirjad. Ettepanekud lähevad sisuliselt esialgu kaunis palju lahku — palkade osas 5—50% võrra. Tööliste ettepanekusse on võetud palju uusi tööliike ehitustöö alalt, tööandjate ettepanekus need puuduvad. Mõlemad pooled on pidanud erikoosolekuid ja teatavates piirides kaalunud esialgsete ettepanekute revideerimist. Olukord peaks selguma lähemal ajal.

Nii töölistele kui ka tööandjatele valmistab muret n.-n. kääri- ja kotimeeste kaader, kes võtab tööd otse majaperemeestelt odavama hinnaga kui töösturid tööliste palka maksavad. Sellastel tingimustel ei saa nendega ükski soliidne ettevõtte võistelda. Mõlemalt poolt tunnistati vajaliseks võitlus kääri- ja kotimeeste ebaõige võistluse vastu, mis tööliste palgad võib äärmiselt alla viia.

Paemurrutöölised nõuavad 20% palgakõrgendust.

Ehitus- ja puutööliste ühingu paemurrutöölise koosolekul otsustati nõuda 20% palgakõrgendust ja kollektiivlepingut töö- ja palgaolude kindlustamiseks. Koosolekust võeti rohkearvuliselt osa ja valiti uus 7-liikeline osakonna juhatus.

Graniidi- ja marmortöölised nõuavad palgakõrgendust.

Üleriikliku marmori ja graniidi ümber töötlejate ühingu üldkoosolekul otsustati nõuda kõikide olemasolevate tükitöö tasude tõstmist seni maksetavate kõrgemate normide tasemele. Iga töö liigi kohta tuleb kindlad tasud sisse seada ja ühtlustada. Vastavad normid võeti üldkoosolekul vastu.

Uue juhatuse valimine otsustati edasi lükata ja anda vanale juhatusel volitus edasitöötamiseks.

Tallinna Nahatöölise Ametiühisuse

erakorraline peakoosolek toimus 15. augustil s. a. kell 19.00 Läti seltsi ruumes. Osa võetis 74 liiget. Kehtiva korra kohaselt ei valitud enam juhatajat ja protokollijat, vaid need olid juhatuse poolt ette määratud.

Päevakorras oli põhikirja muutmise küsimus.

Koosolek oli väga sõnakehv ja vaikne. Oli tunda nagu mingit leinameeleolu. Kuulati vaikides ära juhatuse seletus asja kohta ega võetud sõna ka läbirääkimistel. Arvestades olukorra paratamatust otsustati ühel häälel muuta senine põhikirja ja minna üle uuele sotsiaalministri poolt kinnitatud n.-n. normaalpõhikirjale. Ülemineku vormilise protseduuri teostamine tehti ülesandeks ühingu praegusele juhatusel koosseisule.

Lõppeks avaldati siiski soovi, et uue põhikirja rakendamisel leitaks ühingule esimees, kes ei hakkaks liialdama põhikirjas lubatud diktaatorliku võimuga.

Ühingul on praegu liikmeid 350 ümber ja varasid üle 3000 krooni. Kavatsusel on oma puhkekodu asutamine. Praegu on puhkekoduks renditud talu Saku-Kiisal, mille kasutamine on liikmeile tasuta. Kasutajaid on olnud rohkesti.

Klaasipuhujad said kollektiivlepingu

Teatavasti jäi J. Lorupi klaasivabrikus 3. juunil s. a. töö seisma. Klaasipuhujate ühingu üldkoosolek 9. juunil 1939. a. otsustas, et vabriku uuesti tööle hakkamise puhul asuvad töölisel tööle ainult kollektiivlepingu alusel, millega oleksid tööliste tagatud vähimalt senised tasutingimused ja töö senisele olukorrale vastavalt vähimalt 10 kuu jooksul aastas. Tööandja oli kollektiivlepingu sõlmimisega põhimõtteliselt nõus, kuid ei tahtnud tagada üle 7 kuu töötamisaega aastas, samuti nõudis ta töönormide suurendamist senisega võrreldes, mis tähendab ühiku tööhinna alandamist, s. o. palgakärpimist. Nende nõudmistega ei saanud ühingu juhatus nõustuda, kuna need käivad risti vastu ühingu üldkoosoleku seisukohtadele. Pealegi ei oleks palgakärpimine olnud õigustatud, kuna praegu ei ole kriisiaeg ja elatusmaksumus on kõrge.

Tööliste arvates ei saaks palgakärpimist põhjendada ka ratsionaliseerimisega, kuna ratsionaliseerimise puhul on riigivõimu poolt püstitatud põhimõtte, et sellest peavad saama kasu ka töölised. J. Lorupi kava nägi aga ette vaid senise teenistustase alalhoidmist suurendatud tööpinge puhul.

Pealegi on tööviljakus viimasel ajal mehhaniseerimise tulemusel tõusnud 50%, kuna tööliste keskmine teenistus jäi endiseks, seega mehhaniseerimise kasud läksid ainult tööandjale, vastupidiselt riigivõimu poolt ratsionaliseerimise alal püstitatud seisukohtadele. Et käitise olukord peaks olema ka praeguste tasude juures rahuldav, nähtub teoksilolevatest juureehitustest. Kuna klaasitööstus on rikkalikult reguleeritud, tegutseb J. Lorupi käitis peaaegu monopolistina ja töölised ei taha uskuda, et riikliku reguleerimise puhul on võimalik tööliste töötingimuste halvendamine.

Läbirääkimistel kollektiivlepingu sõlmimiseks, millest võttis osa ka tööliskoja esindaja, rõhutati tööandja poolt, et praegu on käsil eksportvõimaluste loomine ja, kui läbirääkimised peaksid venima, ei tohiks selle all kannatada eksportproovide valmistamine, millega tuleb algust teha kiire korras. Ühingu tuli selles küsimuses tööandjale vastu, nõustus eksportproovide valmistamisega enne kollektiivlepingu sõlmimist. Vastavalt sellele alustas käitis tööd 24. juulil väiksemas ulatuses — 20 töölisega.

Kuid siis nõudis tööandja vastupidiselt kokuleppele ka siseturu artiklite valmistamist, millest töölised keeldusid. Seepeale vallandati kõik ühingu liikmed ja vabrik jäi 31. juulil seisma, katkestades sellega ka eksportproovide valmistamise.

Augustikuu algul J. Lorup siiski nõustus kollektiivlepingu sõlmimisega. Kõikides punktides saavutati kokkulepe ja see kirjutati alla. Kollektiivlepingu tingimuste kohaselt J. Lorup kohustub andma klaasist ja kristallist puhutavate ja pressitavate artiklite valmistamise tööd ainult Eesti Klaasipuhujate Ühingu liikmeile. Välismaalasi võib tööandja palgata kuni 5 inimest. Kui Eesti Klaasipuhujate Ühingu liikmeid ei ole, siis võib tööandja palgata puuduva arvu klaasipuhujaid teenistusse ka väljastpoolt ühingu, kuid mitte odavama töötasuga, kui see on ette nähtud kollektiivlepingus. Ühingu liikmed omalt poolt kohustuvad töötama ainult Lorupile või neile tööandjale, kes on sõlminud käesoleva lepinguga ühtlaste tingimustega kollektiivlepingu, välja arvatud üldine tööaja kestus. Ainult juhtumil, kui lepinguid sõlminud tööandjail tööd ühingu liikmeile anda ei ole, võib ühingu liige valmistada klaasartikleid ka teistele tööandjatele, kuid lepingust mitte odavamalt. Tööandja peab võimaldama tööd vähimalt 10 kuu jooksul aastas, töödandmisega mitte hiljem kui 18. septembril s. a., neile 95-le ühingu liikmele, kes olid vabriku tööliste nimekirjas 15. mail s. a. Remondid ja töösiskud on kohustatud tegema tööandja ajavahemikul 15. maist 18. septembrini. Pealeselle sisaldab leping terve rea norme töökorralduse ja töötasude asjus, kusjuures töötasu on konfiskeeritud senisel tasemel. Leping on sõlmitud üheks aastaks ja kestab automaatselt edasi, kui see ei ole üles öeldud hiljemalt kaks kuud enne lepingu lõppemise tähtpäeva.

Seni sõlmiti meil kollektiivlepinguid peamiselt käsitööstuse aladel. Seepärast on kollektiivlepingu saavutamine tööstuses eriti märkimisväärne.

Eesti Meremeeste Ühingu 1938. a. tegevusest.

Vaadeldes üksikuid alasid ühingu möödunud aasta tegevuses tuleb esmajoones peatuda meremeeste majandusliku olukorra parandamise küsimuse juures. Eesti Laevaomanike Ühisuse ja Eesti Meremeeste Ühingu vahel 1937. aastal sõlmitud palga- ja töötingimusi normeeriv kokkulepe lõppes 1. aprillil 1938. a. Seepärast oli ühingu juhatuse ülesandeks sõlmida uus palgakokkulepe ja uue lepingu sõlmimisel püüda parandusi läbi viia meremeeste palgatüingimustes. Eelmiste aastate kogemused, palgaolusid 1938. aastal Lahendamise Komisjoni kaasabil korraldada, näitasid, et suurt abi nimetatud komisjoni vahetlusest saada ei ole, ja seepärast asus ühingu juhatuse otseselt ühendusse Eesti Laevaomanike Ühisusega. Mitmekordsete läbirääkimiste tulemusena sõlmiti Eesti Laevaomanike Ühisuse ja Eesti Meremeeste Ühingu vahel uus kokkulepe meremeeste palkade kohta 1. apr. 1938. a. kuni 1. apr. 1939. a., mis suguse kokkuleppega Eesti Laevaomanike Ühisusse kuuluvad laevaomanikud on suuremalt osalt ühinenud ja seda kokkulepet täitnud. Uue kokkuleppe tagajärjel tõusid kõikide kutsejärgude palgad 5 krooni võrra kuus. Lepingus ettenähtud 2-kuist ülesütle-

mist kumbki lepinguosaline ei kasutanud ja sellega kestab see kokkulepe edasi kuni 1. apr. 1940. a.

Meremeestesse puutuvate seaduste alal oli möödunud aastal muudatusi meremeeste seaduses ja meremeeste tööaja seaduses. Nendes seadustes kavatsatud muudatuste kohta Eesti Meremeeste Ühingu juhatuse esitas omad ettepanekud, mida osaliselt arvestati. Kuigi Eesti Meremeeste Ühingu arvamisi ja ettepanekuid ainult osaliselt rahuldati ja seadused ei saanud isellast kuju nagu seda Eesti Meremeeste Ühingu oleks soovinud, on siiski korda läinud nii mõndki küsimust meremeeste huvides parandada. Tuleb ka arvestada seda, et need seadused riivavad tööandjaid ja töövõtjaid, ja mõlemaid pooli ei saa korraga ühtlaselt rahuldada nii, et seadused vastaksid täiel määral kõikide soovidele.

Sotsiaalkindlustuse küsimuste alal 1938. a. algul elavalt päevakorras olnud vanaduse, invaliiduse ja perekonna kindlustamise alal ei ole saadud loodetud tulemusi. Kavatsatud seaduseelnõu ei ole nähtavasti veel valminud ja on parlamendile esitamata. Samuti on soigus ka haiguskindlustamise seaduse ulatuse laiendamise küsimus. Eesti Meremeeste Ühingu juhatuse poolt on samme astutud, et nendes kavatsusel olevates seaduseelnõudes mõningad küsimused rahuldataks meremeeste soovidele vastavalt. Kuna mereteenistus eriti kurnavalt mõjub sel alal töötajatele ja meremehed kiiremini raugastuvad kui suuremal osal teistel kutsealadel töötajad, siis pööruti palvega sotsiaalministri poole, et meremeestel algaiks õigus vanaduspensionile 55. eluaastaga või hiljemalt 60. eluaastaga (seaduseelnõu kava 65. aasta asemel).

Samuti avaldati soovi, et haiguskindlustuse seaduse ulatuse laiendamisel ka meremehed loetaks selle seaduse alla kuuluvaks. Missugusele seisukohale nende ettepanekute suhtes asutakse ja kui võrd need ettepanekud leiavad rahuldamist, on teadmata.

Muude töölistesse puutuvate seaduste ja määruste muutmiseks ja täiendamiseks on astutud samme koos teiste kutseühingute ja Tööliskojaga. On pööratud ühiselt märgukirjaga Vabariigi valitsuse poole, et töötülide lahendamise seadus muudetakse ja töötülide korral ametiühing tööliste esindajana tegutseda võiks. Töövõtjate kutseühingute seaduses ettenähtud kutseühingute ümberkorraldamise küsimustest ja sellega seoses olevate normaalpõhikirjade kavade väljatöötamisest on Eesti Meremeeste Ühingu oma esindajate kaudu Tööliskojas peetud sellekohastel läbirääkimistel ja nõupidamistel osa võtnud ja on valitsusasutustele saanud vastavaid märgukirju. Kuna need küsimused on seni lahendamata, siis on teadmata, kui palju Eesti Meremeeste Ühingu seisukohad leiavad tähelepanu.

Üldiselt on Eesti Meremeeste Ühingu möödunud aastal olnud tihedas ja sõbralikus koostöös tööliste kutseühingutega ja on eriti meremeeste kutseorganisatsioonidega ühiselt

töötanud meremeestesse puutuvate küsimuste lahendamisele kaasaaitamiseks.

Eesti Meremeeste Ühingul oli 31. 12. 1938. a. 1072 liiget. 1938. a. jooksul tuli juure 187 liiget. Aasta jooksul lahkus ühingust liikmemaksu mittetasumise tõttu 82 liiget ja surma läbi 1 liige.

1938. a. jooksul peeti peakoosolekuid 1, juhatusese koosolekuid 16 ja revisjonikomisjoni koosolekuid 1.

Eesti Meremeeste Ühing oli 1938. a. liige ka Rahvusvahelises Transporttöölise Föderatsioonis.

Eesti Meremeeste Ühingu juhatusse kuulusid: A. Metsloff (esimees), A. Soosalu, A. Noor, A. Lumet ja J. Bersmann.

Töötülid

A.-s. Franz Krulli

käitises alustati töötüli üldkogu otsusega 13. juunil. Püstitati kaks peanõuet — teenistustasu tõstmine 5 senti võrra tunnis ja tükitööl tagatud palgade kõrgendamine 25%. Kuna kokkulepet ei saadud, asus töötüli arutama töötülide lahendamise komisjon. Ka komisjonis ei annud kokkuleppe menetlus tulemusi ning komisjon tegi samal koosolekul oma otsuse, korraldamata mingit ekspertiisi. Palgatõstmise nõue lükati täiel määral tagasi ning tõsteti vaid tükitöö puhul tagatud põhipalka 2 senti tunnis. See tõus ei anna töölistele tegelikult peaaegu mingit kasu, kuna see ulatub umbes 5%, tagatud palga ja tegeliku teenistuse vahe on aga 50%. Otsus pandi kehtima kuni 29. veebruarini 1940 a. Tööliste esindajad komisjonis jäid eriarvamisele, ning töölisnõukogu esitas sotsiaalministrile protesti. Protest jäeti tähele panemata ja otsus kinnitati.

A.-s. Port-Kunda

A.-s. Port-Kundas otsustati alustada töötüli üldkogu koosolekul 11. juunil s. a. Koosolekust võttis osa umbes 500 töölist, s. o. ligi 2/3 tööliste üldarvust. Palgalisa nõuti ajatööl 30%; meestöölise minimaalpalgaks 27 snt., naistöölise minimaalpalgaks 23 snt. Olemas

olevad soodustused (korter, sauna, raudtee kasutamine jne.) tuleb töölepingusse sisse võtta. Tükitööde tasunormide tõusu nõuti 25%, kusjuures tükitöö puhul tagatud põhipalk pidi olema 35% kõrgem kui sama tööliste tunnipalk ajatööl.

Kuna kokkulepet ei saadud, läks asi töötülide lahendamise komisjoni. Komisjon tegi oma otsuse 14. juulil, tõstes palganorme ajatööl 5%, määrates minimaalpalgaks 26 snt. meestele ja 21 snt. naistele ning jättes tükitööl kehtima senised tasunormid. Otsuse kestvus on 1 aasta, kuid töölistes võivad alustada töötüli ka varem, kui ära muudetakse neile praegu antavad soodustused.

Tööliste esindajad komisjonis jäid eriarvamisele. A.-s. Port-Kunda on teatavasti tulutoovamaid ettevõtteid Eestis, kelle suurtes kasudes ei ole mingit kahtlust.

Tartu linna ehitusosakonnas

tehti töötüli otsus 8. juunil, nõudes 20% palgalisa aja- ja tükitööl. Asi läks töötülide lahendamise komisjoni. Komisjon oma otsusega 20. juulil otsustas tõsta ajatöö palganorme 8%.

Kehra tselluloosivabrikus

peeti 21. juulil üldkogu koosolek, millest võttis osa 119 töölist, kuna käitise tööliste üldarv on 354. Koosolek oli teisekordne ja seega otsusevõimeline palgaküsimuses. Püstitati palgalisa nõudmine 7 kuni 3 senti suuruses tunnis, olenevalt tööliste tunnipalgast, ja kuupalgalistele 20%. Ühtlasi nõuti tasuta sauna kasutamist töölistele ja nende perekondadele.

Hiiu-Kärdlas

alustati töötüli üldkogu koosolekul 20. juulil. Koosolekust võttis osa üle 50% käitise töölistest. Püstitati üksikasjalik palganõue tööliste järgi; ette nähtud on palgatõus 5-st kuni 25%. Kuna käitise juhatus osutas vaid väikest vastutulekut, kutsuti 9. augustil kohale tööinspektor.

Tallinna linna käitiste töötülid

v. „Käitiste elu“.

Tegev toimetaja: *Lui Metslang*, vastutav toimetaja: *Anatol Renning*, väljaandja: Tööliskoda.
Ilmunud 25. augustil 1939. a.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk 2. 1939.

